

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ПОЗНЯКОВ СПАРТАК ПЕТРОВИЧ

УДК 342.951:316.3:33 (477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ:
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Дніпропетровськ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті біоресурсів і природокористування України Кабінету Міністрів України.

Науковий консультант:

доктор юридичних наук, професор

Курило Володимир Іванович,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,
проректор з навчально-наукової роботи, правових та соціальних питань.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Баклан Олег Володимирович,

Київський національний лінгвістичний університет,
професор кафедри правознавства;

доктор юридичних наук, професор

Куліш Анатолій Миколайович,

Сумський державний університет,
декан юридичного факультету;

доктор юридичних наук

Овчарук Сергій Станіславович,

Науково-дослідний інститут публічного права,
завідувач наукового відділу законодавчого забезпечення.

Захист відбудеться 31 березня 2016 р. о 09-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49005, м. Дніпропетровськ, проспект Гагаріна, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: м. Дніпропетровськ, проспект Гагаріна, 26.

Автореферат розісланий 29 лютого 2016 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В. С. Березняк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток науки адміністративного права як фундаментальної галузі публічного права на сучасному етапі пов'язаний із потребами трансформації системоутворюючих її компонентів, формуванням принципово нових теоретико-методологічних підходів у пізнанні адміністративно-правового регулювання суспільних відносин публічно-сервісного типу, реалізації сучасної соціально-гуманітарної спрямованості галузі від державоцентричної до людиноцентричної ідеології.

Аналіз стану спеціальних фундаментальних досліджень щодо проблем становлення та розвитку адміністративного права в Україні засвідчив, що наразі ще не розроблено цілісної теоретико-методологічної концепції, що визначила б методичні напрями наукових досліджень та основи прикладного удосконалення адміністративно-правового регулювання господарських відносин, водночас як потреба в такому концептуальному інструменті викликана об'єктивними соціально-економічними змінами українського суспільства, необхідністю трансформації конституційно-правових основ функціонування органів виконавчої влади й тенденціями демократизації сучасного державного управління у сфері економіки, соціальним замовленням на теоретичне обґрунтування шляхів практичного впровадження принципу верховенства права у діяльність суб'єктів адміністративного права з метою забезпечення сприяння людині у реалізації її соціально-економічних прав і свобод. До того ж новітні тенденції розвитку методології правознавства і права у сучасній науці адміністративного права висувають на перший план не розв'язані раніше наукознавчі теоретико-методологічні питання пізнання і удосконалення публічно-сервісної діяльності суб'єктів адміністративного права в умовах існуючих потреб інноваційного економічного розвитку і з'ясування трансформаційної ролі предмета, методу, принципів і норм адміністративного права у сфері господарських відносин в Україні.

Науково-теоретичним підґрунтям дослідження стали наукові праці вітчизняних та іноземних вчених-правознавців, а також фахівців у галузях філософії, соціології, методології правознавства і права, конституційного та адміністративного права, науки державного управління, економіки та інших суспільних наук. Зокрема, загальнотеоретичні проблеми методу і методологічного підходу у правознавстві досліджували такі правознавці, як С. В. Бобровник, А. М. Вітченко, В. М. Горшенєв, В. С. Зеленецький, В. А. Козлов, О. М. Мельник, В. С. Нерсисянц, О. В. Петришин, К. Д. Петряєв, П. М. Рабінович, І. В. Рукавішнікова, В. Д. Сорокін, Т. І. Тарахонич, М. С. Кельман, О. М. Кисельова, Л. С. Явич та ін.; спеціально-методологічні аспекти методів адміністративно-правового регулювання суспільних відносин розглядали В. Б. Авер'янов, К. С. Бельський, А. С. Васильєв, П. В. Діхтієвський, Ю. М. Козлов, В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, А. Б. Пешков, Н. Б. Писаренко, О. А. Савостін та ін.; теоретико-методологічні проблеми адміністративно-

правового регулювання господарських відносин вивчали: в Україні – О. В. Баклан, В. В. Галуцько, Л. Р. Грицаєнко, О. М. Іващенко, Р. С. Мельник, Є. В. Петров, О. П. Рябченко, Н. О. Саніахметова, М. В. Ковальов, Т. М. Кравцова, В. І. Курило; у Росії – В. Д. Мельгунов, Е. В. Талапіна та ін.; у Польщі – Б. Поповська, Т. Косовські, Ц. Косіковські, К. Стжичковські, М. Шидло та ін.; у Німеччині – А. Мюллер-Армак, Р. Штобер та ін.

Беручи до уваги соціальну важливість і фундаментальну наукову цінність наявних сьогодні результатів досліджень у галузі адміністративного права і практики адміністративно-правового регулювання, необхідно констатувати, що сучасні вітчизняні адміністративно-правові дослідження у сфері господарських відносин присвячені переважно окремим адміністративно-правовим проблемам використання адміністративних, економічних та нормативно-правових засобів, методів, функцій, механізмів державного регулювання господарської діяльності для досягнення державно-правових цілей у національній економіці, обґрунтування господарського механізму як внутрішньоуправлінської „закритої” системи публічно-владних відносин на основі позитивістського праворозуміння. Разом з цим недостатню увагу приділено дослідженню філософських, соціальних, економічних і конституційно-правових взаємозв'язків у методології адміністративно-правового регулювання господарських відносин, а також системним теоретичним розробкам публічно-сервісних аспектів у діяльності органів виконавчої влади й державного управління зі сприяння соціально-економічного розвитку України. Із урахуванням вищезазначеного сьогодні актуалізовано питання конструювання цілісної теоретико-методологічної концепції наукового пізнання й удосконалення адміністративно-правового регулювання господарських відносин, що реалізується на основі людиноцентричної ідеології й інтегративного праворозуміння.

Наведені обставини зумовлюють актуальність теми дисертації, її важливе теоретичне і практичне значення щодо подальшого розвитку науки адміністративного права й практичного оновлення адміністративного законодавства відповідно до сучасних вимог соціально-економічного розвитку України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах планових науково-дослідних робіт Навчально-наукового інституту земельних ресурсів та правознавства Національного університету біоресурсів і природокористування України. Її проблематика безпосередньо впливає з положень Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2011–2015 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24.09.2010 № 14–10; Концепції адміністративної реформи в Україні, затвердженої Указом Президента України від 22.07.1998 № 810/98; Стратегії сталого розвитку „Україна–2020”, схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015, а також науково-дослідної роботи „Правове регулювання охорони та відтворення лісів в Україні” (номер державної реєстрації 0113U003857).

Тема дисертації затверджена вченою радою Національного університету

біоресурсів і природокористування України 31.10.2011 (протокол № 3).

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі пізнання філософсько-правових, соціально-економічних і публічно-правових положень, сучасних здобутків у сфері вітчизняної методології правознавства і права розробити концептуальні засади теоретико-методологічного підходу до наукового пізнання і практичного удосконалення адміністративно-правового регулювання господарських відносин публічно-сервісного типу в Україні.

Для досягнення поставленої мети основну увагу було приділено вирішенню таких *задач*:

- встановлення та аналіз основних рівнів теоретико-методологічних засад дослідження адміністративно-правового регулювання господарських відносин;
- обґрунтування основних онтологічних ознак та визначення поняття принципу правової публічності у механізмі адміністративно-правового регулювання господарських відносин;
- з'ясування ролі нормативних взаємозв'язків систем конституційно-правових норм соціально-економічних прав громадян та функцій суб'єктів виконавчої влади й державного управління у розвитку адміністративно-правового регулювання господарських відносин;
- окреслення ролі принципу публічно-правової захищеності господарських відносин у розвитку інституту адміністративної відповідальності;
- встановлення та аналіз основних напрямів адміністративно-правового регулювання правовідносин у сферах концесійної діяльності, реалізації права державної та комунальної власності в Україні;
- характеризування основних шляхів сучасної трансформації державно-управлінських відносин в адміністративно-правовому регулюванні господарювання в Україні;
- обґрунтування й формулювання основних елементів теоретико-методологічного підходу до наукового пізнання й удосконалення адміністративно-правового регулювання господарських відносин публічно-сервісного типу в Україні;
- з'ясування сутності та визначення поняття „адміністративно-правове сприяння соціально-економічному розвитку людини”;
- обґрунтування концепції поняття „метод адміністративно-правового сприяння соціально-економічному розвитку” та розроблення основних елементів його структури, основних принципів та шляхів реалізації;
- розроблення перспективних напрямів наукових досліджень розвитку адміністративно-правових відносин у сфері господарювання в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері адміністративно-правового регулювання господарювання.

Предметом дослідження є концептуальні засади теоретико-методологічного підходу до наукового пізнання і практичного вдосконалення адміністративно-правового регулювання господарських відносин в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертації є сукупність загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Їх застосування зумовлюється концептуальним антропологічним (людиноцентричним) підходом, що надав можливість дослідити проблеми сфери дослідження в єдності їх філософсько-антропологічного, історичного, соціально-економічного і правового змісту, здійснити системний аналіз питань теорії, методології і практики адміністративно-правового регулювання господарських відносин в Україні.

Діалектичний метод дозволив дослідити сучасний теоретико-методологічний підхід до дослідження адміністративно-правового регулювання господарських відносин через пізнання філософських, історичних, управлінських, соціальних, економічних, публічно-правових явищ у динаміці їх розвитку із урахуванням взаємозв'язків теорії і практики, їх детермінованості та взаємообумовленості, обґрунтувати причинно-наслідкові зв'язки адміністративного права із суміжними науками та тенденціями розвитку суспільних відносин. *Методи абстрагування та формальної логіки* надали можливість відійти від несуттєвих обставин, положень, форм пізнавальних явищ, процесів та виділити найважливіші характеристики інтегративного методу в адміністративному праві (підрозділ 1.3) та принципу правової публічності у сфері адміністративно-правового регулювання господарських відносин й надати його визначення (підрозділ 2.1), розкрити значення принципу публічно-правової захищеності господарських відносин в інституті адміністративної відповідальності (підрозділ 2.3), з'ясувати сутність та обґрунтувати зміст таких понять, як „публічна господарська адміністрація” (підрозділ 4.3), „адміністративно-правова регламентація діяльності суб'єктів публічної господарської адміністрації” (підрозділ 4.4) та „метод адміністративно-правового сприяння соціально-економічному розвитку” (підрозділ 5.2). *Методи аналізу, синтезу та узагальнення* використовувались при обґрунтуванні структури теоретико-методологічного підходу до адміністративно-правового регулювання господарських відносин в Україні, визначенні його компонентів та їх понять, а також при формулюванні висновків щодо одержаних результатів дослідження. *Системний метод (метод системного аналізу, системний підхід), структурно-функціональний та метод класифікації* використовувалися у процесі опису, аналізу і виділення характерних для сфери дослідження груп конституційно-правових норм соціально-економічних прав, свобод та публічних обов'язків людини (підрозділ 2.2); функцій публічно-владного сприяння самореалізації суб'єктами соціально-економічних прав і свобод (підрозділи 2.2, 4.1); основних елементів структури теоретико-методологічного підходу до адміністративно-правового регулювання господарських відносин (розділ 5). *Історичний метод* застосовувався при з'ясуванні уявлень вчених різних історичних періодів щодо соціально-нормативних та організаційно-економічних взаємозв'язків розвитку поліцейського та адміністративного права в Україні (підрозділ 1.2), інтегративних ознак методу наукового пізнання в адміністративному праві (підрозділ 1.3), сутнісних ознак принципу „правової публічності в механізмі адміністративно-

правового регулювання господарських відносин” (підрозділ 2.1). *Історико-правовий метод* дозволив з’ясувати методологічне значення юридичних понять „спрямування”, „координація” і „реординація” в адміністративно-правовому регулюванні господарських відносин (підрозділ 4.1). *Метод теоретико-правового моделювання* надав можливість сформулювати положення теоретико-методологічного підходу до адміністративно-правового регулювання господарських відносин (розділ 5). *Метод теоретико-правового прогнозування* використовувався при висуненні та обґрунтуванні положень рекомендацій перспективних наукових досліджень адміністративно-правових відносин у сфері господарювання в Україні (підрозділ 5.4). *Формально-юридичний метод* застосовано для вивчення джерел адміністративного права щодо загального порядку діяльності органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та державного управління (підрозділи 2.2, 4.1, 4.2), а також у сферах концесійної діяльності (підрозділ 3.1), використання права державної і комунальної власності в Україні (підрозділи 3.2, 3.3), адміністративно-правового регулювання реалізації державної економічної політики й інвестиційно-інноваційної діяльності (підрозділ 4.2). *Статистичний метод* використано при аналізі даних кількісних показників частки державної власності у показниках валового внутрішнього продукту України та порівнянні з аналогічними даними економічно розвинених країн світу (підрозділ 3.2); при встановленні питомої ваги підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, у порівнянні із загальною кількістю суб’єктів господарювання, а також при визначенні видової характеристики джерел фінансування зазначених підприємств (підрозділ 4.2).

Нормативну основу дослідження становлять норми Конституції України, інших нормативно-правових актів щодо правових засад діяльності суб’єктів адміністративного права у сфері господарювання, а також окремі норми конституцій і нормативно-правових актів адміністративного і господарського законодавства Польщі, Німеччини, США, Японії, Росії.

Інформаційну і емпіричну основу дослідження становлять наукові публікації (монографії, підручники, наукові статті, тези конференцій, коментарі); дисертації і автореферати дисертацій; результати узагальнення публікацій у засобах масової інформації, статистичні, аналітичні огляди і адміністративні дані практики Державної регуляторної служби України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі та інших суб’єктів державної влади й управління щодо функціонування дозвільних центрів, органів державної сертифікації; статистичні дані розвитку вітчизняної та іноземної практики інноваційного господарювання; порівняльні узагальнення діяльності суб’єктів державного сектору економіки Канади, Великобританії, США, Німеччини, Польщі, а також результати опитування працівників органів Державної фіскальної служби України (232 осіб).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим в Україні науковим монографічним дослідженням, в якому системно, з використанням сучасних методів пізнання, урахуванням останніх досягнень юридичної науки запропоновано концептуалізацію теоретико-методологічного

підходу до адміністративно-правового регулювання господарських відносин публічно-сервісного типу в Україні, що раніше на здійснювалося у вітчизняній науці адміністративного права. На підставі проведеного дослідження сформульовано нові положення й висновки, запропоновані здобувачем особисто, зокрема:

уперше:

– обґрунтовані на основі пізнання філософсько-правових, соціально-економічних і публічно-правових взаємозв'язків суспільного розвитку і сформульовані основні концептуальні елементи теоретико-методологічного підходу до наукового пізнання і практичного удосконалення адміністративно-правового регулювання господарських відносин публічно-сервісного типу в Україні;

– з'ясовано сутність та визначено поняття „адміністративно-правове сприяння соціально-економічному розвитку людини” як результат узагальнення загальнотеоретичних уявлень і методологічних підходів щодо правового сприяння, пов'язаного із забезпеченням юридичних взаємозв'язків у цілеспрямованому розвитку нових адміністративно-правових відносин публічно-сервісного типу у сфері утвердження і забезпечення соціально-економічних прав людини і громадянина, а також визначено роль принципу верховенства права у його змісті;

– обґрунтовано й визначено поняття „метод адміністративно-правового сприяння соціально-економічному розвитку” як основний спосіб реалізації запропонованого автором підходу для утворення необхідних рівноправних і рівнообов'язкових публічно-сервісних умов взаємодії й співробітництва суб'єктів адміністративного права у сфері господарських відносин, а також обґрунтовано основні елементи його структури, принципи і шляхи застосування;

– запропоновано класифікацію онтологічних ознак і розроблено поняття принципу „правова публічність у механізмі адміністративно-правового регулювання господарських відносин”, який призначений визначити зміст і спрямовувати дію засобів адміністративно-правового регулювання господарських відносин на забезпечення реалізації публічного інтересу у сфері господарювання;

– запропоновано класифікацію онтологічних ознак і розроблено поняття „публічна господарська адміністрація” як раціональна система публічно-управлінських і адміністративно-правових відносин, а також розроблено концепцію розвитку правовідносин у сфері діяльності суб'єктів публічної господарської адміністрації в Україні;

удосконалено:

– методологічний підхід щодо формування і застосування елементів механізму адміністративно-правового регулювання використання права державної та комунальної власності в Україні, спрямованого на забезпечення реалізації соціально-економічних прав і свобод громадян, у сферах державного, комунального, аграрного секторів економіки, інвестиційно-інноваційної та концесійної діяльності;

– класифікацію і зміст публічно-правових принципів і норм діяльності суб'єктів адміністративного права як об'єктивну основу розвитку нових адміністративно-правових відносин публічно-сервісного типу у сфері господарювання в Україні;

– зміст основних принципів наукового пізнання адміністративно-правового регулювання господарських відносин із урахуванням дослідженого змісту функцій публічно-владного сприяння соціально-економічному розвитку;

дістало подальшого розвитку:

– положення інституту адміністративної відповідальності як публічно-сервісної і правозахисної концепції у механізмі захисту соціально-економічних прав і свобод громадян та з погляду ролі принципу правової захищеності господарських відносин;

– розуміння ролі норм адміністративного права у розвитку господарських відносин як правила поведінки дозвільного, сприяючого типу, що формує нормативно-правову модель взаємодії, взаємозв'язку і співробітництва громадян, суб'єктів господарювання із суб'єктами публічної влади й управління з метою досягнення необхідної громадянам міри свободи соціально-економічного розвитку в межах потреб і інтересів, добробуту й безпеки;

– положення концепції розвитку місцевого самоврядування в економіці, в основу якої запропоновано покласти розроблені у юридичній науці принципи утвердження і забезпечення соціально-економічних прав, свобод та обов'язків громадян у межах територіальних громад, що нададуть можливість удосконалити діяльність посадових осіб органів місцевого самоврядування стосовно виконання публічних обов'язків забезпечення добробуту людини і одночасного обмеження публічно-владних дискреційних повноважень щодо реалізації адміністративного розсуду при прийнятті управлінських рішень;

– поняття, зміст і класифікація публічно-сервісних відносин у сфері господарювання з метою встановлення перспективних напрямів наукових адміністративно-правових досліджень.

Практичне значення одержаних результатів. Дисертація має теоретичний характер. Проте окремі аспекти висновків і пропозицій автора можуть становити як науково-теоретичний, так і практичний інтерес у:

– *науково-дослідній сфері* – можуть послугувати підґрунтям для подальших наукових досліджень проблем адміністративно-правового регулювання господарських відносин (акт впровадження ННІ земельних ресурсів та правознавства НУБіП України від 9.01.2014; довідка про впровадження кафедри господарсько-правових дисциплін НУДПС України від 24.03.2015; довідка про впровадження Науково-дослідного центру з проблем оподаткування НУДПС України від 24.03.2015; акт впровадження юридичного факультету ЗНУ від 23.09.2015);

– *сфері правотворчості* – для удосконалення адміністративно-правового регулювання господарських відносин в Україні (акт впровадження Інституту законодавства Верховної Ради України від 23.10.2015);

– *правозастосовній сфері* – для удосконалення адміністративно-правового

регулювання діяльності посадових осіб органів Державної інспекції сільського господарства України з питань реалізації державної політики у сфері здійснення державного контролю у агропромисловому комплексі (акт впровадження Держсільгоспінспекції України від 21.01.2016);

– *навчальному процесі* – для підготовки підручників, навчальних посібників, інших навчально-методичних матеріалів при викладанні навчальних дисциплін „Адміністративне право”, „Господарське право”, „Фінансове право” (акт впровадження юридичного факультету НУБіП України від 10.07.2013; акт впровадження юридичного факультету Вінницького національного аграрного університету від 02.04.2015; акт впровадження юридичного факультету ЗНУ від 23.09.2015).

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дослідження виголошені у формі доповідей на вісімнадцяти міжнародних науково-практичних конференціях, науково-практичних конференціях, засіданнях круглих столів, інтернет-симпозіумі, основними з яких є: „Антропология права: філософський та юридичний виміри (стан, проблеми, перспективи)” (Львів, 2010); „Економіко-правові особливості розвитку України та її регіонів в умовах трансформації економіки” (Сімферополь, 2010); „Сучасні виклики для України в сфері політики, економіки та права в глобалізації” (Ірпінь, 2010); „Генезис публічного права: від становлення до сучасності” (Миколаїв, 2010); „Розвиток України в ХХІ столітті: економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та правові проблеми” (Тернопіль, 2011); „Актуальні питання реформування правової системи України” (Луцьк, 2011); „Людина і закон: публічно-правовий вимір” (Миколаїв, 2011); „Законность и правопорядок в современном обществе” (Новосибирск, 2012); „Достижения современной науки” (Одесса, 2012); „Актуальні питання розвитку держави і права: традиції та новації” (Київ, 2012); „European Applied Studies: modern approaches in scientific researches” (Stuttgart, 2013); „Адміністративний процес: сучасний стан та шляхи вдосконалення” (Запоріжжя, 2013); „Административное право и процесс: история, современность, перспективы развития” (Запорожье, 2014); „Адміністративне право та процес України: пріоритетні напрями розвитку в умовах демократизації” (Запоріжжя, 2015); „Pravna veda a prax v tretom tisícročí” (Košice, 2015).

Публікації. Основні наукові результати дисертації відображено у сорока семи наукових працях, серед яких одна монографія, двадцять чотири статті, опубліковані у наукових юридичних фахових виданнях, з яких п'ять – в іноземних, та у двадцяти двох працях, які додатково відображають наукові результати дисертаційного дослідження.

Структура та обсяг дисертації зумовлені метою і задачами дослідження. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, що містять сімнадцять підрозділів і три пункти, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації складає 447 сторінок, з яких основна частина дисертації становить 364 сторінки; список використаних джерел із 341 найменувань викладено на 41 сторінці, 4 додатки – на 42 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовується актуальність теми дисертації, визначаються її зв'язок з науковими планами та програмами, мета і задачі, об'єкт і предмет, методи дослідження, наукова новизна та практичне значення, апробація здобутих результатів дисертації та публікації.

Розділ 1 „Теоретико-методологічні засади дослідження адміністративно-правового регулювання господарських відносин” складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *„Методологія сучасного дослідження адміністративно-правового регулювання господарських відносин”* здійснено загальнотеоретичний аналіз праць Б. А. Кистяківського, М. І. Козюбри, М. С. Кельмана, С. І. Максимова, В. К. Мамутова, Н. М. Оніщенко, К. Д. Петряєва, П. М. Рабіновича, В. М. Сирих, О. Ф. Скакун, А. Е. Фальковського та ін. щодо сутності понять методології науки взагалі і методології правознавства і права зокрема. Так, автор підтримує і спирається на позицію вчених, згідно із якою сучасна світоглядна функція методології правознавства полягає у визначенні місця і ролі людини у світі (М. І. Козюбра); утворенні сприятливих умов і гарантій реалізації прав і свобод громадян як необхідних напрямів державно-правового розвитку (Н. М. Оніщенко); актуалізації людиноцентричного підходу в наукових методологічних дослідженнях сфери публічного права, що не обмежуються лише проблемою методу, а розширюють предметну сферу досліджень за рахунок проблем філософсько-світоглядного, соціологічного та гносеологічного походжень для забезпечення розвитку науки (М. С. Кельман); призначенні права для забезпечення умов для вільної самореалізації особистості, що утворює підстави для формування певних інтегрованих концепцій (С. І. Максимов); зв'язку діяльності виконавчої влади насамперед із забезпеченням прав і свобод людини у формі сприяння реалізації цих прав і свобод (С. І. Максимов).

Також автором стверджується, що методологія сучасного дослідження адміністративно-правового регулювання господарських відносин повинна ураховувати стан практичної неупорядкованості законодавчих обмежень та публічно-правових нормативних орієнтирів публічно-владної й управлінської діяльності сервісного типу у сфері розвитку господарських відносин. Значною мірою це стосується питань, по-перше, функціональної спрямованості і соціальної адаптованості здійснення процедур адміністративних проваджень із надання необхідних адміністративних послуг суб'єктам господарювання за часом, затратами, місцем розташування, станом інформаційно-консультативної інфраструктури, якості дозвільних рішень та контролю їх виконання тощо. По-друге, стану врахування в наукових дослідженнях змісту таких принципів адміністративного права, як верховенство права, співмірність мети і засобів адміністративно-правового регулювання, поінформованість громадян,

пріоритетність прав людини для публічної адміністрації, взаємна довіра публічної адміністрації і громадян, заборона адміністративної сваволі, а також принципу правового забезпечення державних юридичних гарантій охорони і захисту свободи господарської діяльності.

Аналізуються праці вітчизняних вчених-правознавців у галузі адміністративного і господарського права (В. Б. Авер'янова, Ю. П. Битяка, П. В. Діхтієвського, В. К. Колпакова, Т. М. Кравцової, Є. В. Курінного, В. К. Мамутова, Є. В. Петрова, В. Й. Розвадовського, О. П. Рябченко, В. С. Селіванова, Ф. Д. Фіночко, В. В. Цветкова та ін.) щодо сучасного юридичного вчення про державне регулювання господарської діяльності у співвідношенні із функціональними характеристиками юридичних категорій „правове регулювання”, „метод адміністративного права”, „метод адміністративно-правового регулювання” у науці адміністративного права. На підставі проаналізованих висновків провідних вчених автор стверджує, що на доктринально-ідеологічному рівні галузевий метод адміністративного права повинен забезпечувати реалізацію сучасної суспільної ролі вітчизняного адміністративного права у господарських відносинах на основі сутнісних і фундаментальних характеристик права і його дії на інтегративній основі з метою утворення сприяючих публічно-правових умов для соціально-економічної інституційної взаємодії.

У підрозділі 1.2 „Соціально-нормативні засади адміністративно-правового регулювання господарських відносин в Україні” із використанням історичного методу обґрунтовуються взаємозв'язки соціально-економічних закономірностей розвитку та тенденцій розвитку науки адміністративного права.

У сферах досліджень соціальної філософії автором проаналізовані основні наукові концепції духовно-моральної та матеріалістичної доктрин соціального розвитку. У межах теорій історичного матеріалізму, поліцейського та адміністративного права автором проаналізовані праці вітчизняних та європейських філософів, економістів, поліцейстів, правознавців періоду XVIII–XIX ст.ст., зокрема, засновників і представників поліцейського права (І. Юсті, Р. Моля, К. К. Гаттенбергера І. Є. Андреевського, А. Я. Антоновича, М. М. Цитовича), економічної концепції поліцейського права (Н. Х. Бунге), науки адміністративного права (Е. Н. Берендтса, А. І. Єлістратова), історичної економічної школи (Г. Шмоллера), німецького правознавства (Р. Штамллера). Застосування автором історичного методу і методу системного аналізу соціально-економічних й публічно-правових явищ надало можливість обґрунтувати висновок, що становлення народного господарства пов'язано із соціально-інституціональним розвитком громадянського суспільства, держави з її механізмами реалізації виконавчої влади і здійснення функцій державного управління та регулювання господарської діяльності, юридично-галузевими підходами у забезпеченні реалізації їх суспільного призначення. Внаслідок аналізу встановлено закономірність, через яку ступінь соціально-інституціональної сформованості суспільства детермінує необхідну якість вияву

суспільної правосвідомості, правотворчості і правореалізації у сфері соціально-культурної, соціально-політичної і соціально-економічної діяльності людей, що відповідно задовольняють або не задовольняють суспільство. Виходячи із цього, автор з'ясовує, що роль держави та її інституцій у соціально-економічному аспекті полягає у створенні за допомогою способів публічно-владного сприяння, партнерства, підтримки, співробітництва публічно-правових умов спільної (солідарно-відповідальної) діяльності, спрямованої на задоволення суспільних потреб і інтересів розвитку. Вивчення автором історичної парадигми формування засад розвитку поліцейського і адміністративного права надало можливість встановити об'єктивний зв'язок структури науки поліцейського і адміністративного права з політичними, соціальними й економічними інститутами і закономірностями їх розвитку.

Підрозділ 1.3 „Інтегративний метод в адміністративному праві” присвячено вивченню ролі методу у пізнанні права й перетворювальній діяльності людини, спрямованої на розвиток особистості у господарських відносинах. Аналізуються праці вчених різних історичних періодів щодо поняття методу як загальнофілософської категорії взагалі і методу права у філософії, історії і теорії адміністративного права зокрема. Ґрунтуючись на уявленнях вчених, автор формулює й обґрунтовує соціальну сутність поняття „метод права” як наукового феномена, способу соціально-правової адаптації діяльності органів державної виконавчої влади у сприянні розвитку людини.

У дисертації встановлено інтегративні властивості методу наукового пізнання у адміністративному праві, що виявляються у таких аспектах: 1) конкретність дії духовних та морально-правових засобів у самій людині і відносність її діяльності у публічно-правовій сфері; 2) застосування природно-правового і соціологічно-правового підходів у пізнанні адміністративно-правових проблем; 3) соціальна єдність приватноправового та публічно-правового регулювання і об'єктивна багатоманітність соціально-економічної сфери суспільних відносин; 4) системність застосування диспозитивного та імперативного способів регулятивного впливу та використання наявних соціальних, публічних і адміністративно-правових можливостей і взаємозв'язків розвитку суспільних відносин; 5) метод є способом перетворення дійсності та використання наявних соціальних і публічно-правових можливостей сприяння суспільному розвитку за принципом відповідальності публічної влади перед людиною і людини перед суспільством.

Розділ 2 „Система публічно-правових принципів та норм у механізмі адміністративно-правового регулювання господарських відносин в Україні” містить три підрозділи.

У *підрозділі 2.1 „Принцип правової публічності у механізмі адміністративно-правового регулювання господарських відносин”* встановлено, що пізнання феномена публічності має методологічне значення у вирішенні проблем суспільного місця, соціальної ролі та визначення необхідних консолідуючих шляхів і способів соціально-правової діяльності інститутів

публічної влади, їх правової адаптації до стрімких соціально-економічних змін українського суспільства. У зв'язку із цим автор наголошує, що принцип правової публічності є системним для вирішення низки найважливіших теоретико-методологічних проблем сучасного адміністративного права в Україні. У дисертації із застосуванням історичного методу з'ясовані ознаки феномена „публічність”. Зроблено висновок, що публічність найбільш виразно виявляється у суспільних відносинах через феномени публічної влади, народовладдя як основних засобів реалізації соціальної свободи людини в організованому суспільстві та демократизації державного управління. З'ясування поглядів представників сучасної науки на сутність влади дозволило встановити, що влада є публічною, коли вона виявляє насамперед об'єднуючі, консолідуючі ознаки, які визначають її соціальну сутність і ефективність щодо потреб людини, тому публічність розглядається у дисертації як принцип, що дозволяє найбільш ефективно і цілеспрямовано організувати засоби правового регулювання діяльності суб'єктів з метою задоволення потреб людського розвитку.

На ґрунті уявлень щодо феномена публічності і за допомогою методів абстрагування та формальної логіки в дисертації виділено онтологічні ознаки принципу правової публічності в механізмі адміністративно-правового регулювання господарських відносин. Також надано визначення поняття принципу „правова публічність у механізмі адміністративно-правового регулювання господарських відносин” і зроблено висновок, що основні онтологічні ознаки зазначеного принципу можуть бути покладені в основу нормотворчої діяльності щодо вимог утворення чітких і зрозумілих для громадян публічно-правових норм, що утворюють умови для їх участі у здійсненні публічно-владних і управлінських функцій формування публічної (державної, регіональної й місцевої) економічної політики, здійснення процедур надання публічних (адміністративних) послуг суб'єктам господарювання, здійснення громадського контролю їх якості і т.п. Зазначається, що застосування принципу правової публічності в нормотворчому процесі надасть можливість більш продуктивно підійти до вирішення таких методологічних проблем: 1) правове узгодження публічно-владного інтересу і корпоративних інтересів господарських організацій у підтримці соціально-економічного розвитку; 2) оптимальної взаємодії систем державного регулювання господарської діяльності і господарського самоуправління, механізмів самоконтролю ринкової саморегуляції.

У підрозділі 2.2 *„Роль нормативних взаємозв'язків соціально-економічних прав громадян та функцій суб'єктів виконавчої влади й державного управління у розвитку адміністративно-правового регулювання господарських відносин”* у результаті аналізу конституційно-правових норм автор диференціює соціально-економічні права, свободи та публічні обов'язки людини і громадянина на загальні та спеціальні; останні, у свою чергу, поділяються на ті, що пов'язані: 1) із соціально-економічним розвитком особистості і громадянського суспільства; 2) із суспільними відносинами власності; 3) із професійною (у т. ч. господарської)

діяльністю – право вільного вибору праці, професії і виду трудової суспільно-корисної діяльності; 4) із правовим самозахистом. За результатами класифікації зроблено висновок, що класифікація соціально-економічних прав, свобод та публічних обов'язків не лише виявляє сукупність конституційно-правових норм як підґрунтя правового статусу людини, але й утворює чітку цілеспрямовану систему юридичних взаємозв'язків у змісті і функціональній спрямованості діяльності суб'єктів виконавчої влади й державного управління, у розвитку публічно-сервісних відносин і їх адміністративно-правового забезпечення.

На підставі аналізу наукових здобутків вітчизняних вчених стверджується, що цільове призначення виконавчої влади – це утворення умов насамперед для самостійної реалізації громадянами – суб'єктами господарювання своїх соціально-економічних прав і свобод, виконання публічно-правових обов'язків.

Огляд положень Конституції України за допомогою системного методу надав автору можливість поділити конституційно-правові норми діяльності суб'єктів виконавчої влади й державного управління щодо забезпечення, захисту і гарантування прав і свобод суб'єктів господарювання на загальну та спеціальні групи. Зокрема, в роботі запропоновано таку класифікацію спеціальних груп зазначених норм: 1) конституційно-правові норми, що закріплюють обов'язки публічно-владного сприяння самореалізації суб'єктами права на господарювання, інших соціально-економічних прав і свобод у сфері суспільних відносин власності; 2) конституційно-правові норми, що закріплюють зазначені обов'язки у сфері професійної (у т. ч. господарської) діяльності: вільного вибору праці, професії та виду трудової суспільно-корисної діяльності, що включає такі підгрупи за сферами: а) забезпечення розвитку людського потенціалу у реальному секторі економіки; б) умов розвитку ринкової саморегуляції й господарського самоуправління; в) життя і здоров'я людини при споживанні продукції, товарів, послуг; г) соціалізації економіки.

Наведена структура конституційно-правових норм обов'язків суб'єктів публічної влади й управління у взаємозв'язку зі структурою соціально-економічних прав і свобод людини і громадянина призначена сформулювати систему взаємозв'язків у діяльності суб'єктів виконавчої й самоврядної влади, публічного управління, розвитку адміністративно-правового регулювання реалізації права на господарювання на основі принципів соціального партнерства, відповідальності кожного та ін.

У підрозділі 2.3 „Принцип публічно-правової захищеності господарських відносин в інституті адміністративної відповідальності” проаналізовані результати низки вітчизняних наукових досліджень проблем адміністративно-правового регулювання у сфері господарських відносин та адміністративної відповідальності. Автором з'ясовано, що зазначений інститут не може бути просто формою державно-правового, адміністративного примусу через закріплення так званого „заборонного” змісту правових норм та імперативного методу їх застосування, а також шляхом встановлення лише обов'язків дотримання і утримання від дій громадян, тобто виступати, так би мовити,

елементом механізму репресивної діяльності органів публічної влади як самоцілі. У дисертації зроблено висновок, що кожний соціально-правовий інститут необхідно розглядати у системі виходячи із загальної мети права, його цілей і завдань в удосконаленні правовідносин. На думку автора, сучасне місце інституту адміністративної відповідальності необхідно досліджувати з погляду позитивної мети й задач права, ціннісних орієнтирів його суспільної (людської) корисності, насамперед у зв'язку із потребами безпекового, захисного розвитку самої людини та ролі публічно-владних можливостей цього забезпечення.

У роботі визначено, що розвиток інституту адміністративної відповідальності пов'язаний зі сферами публічно-сервісних відносин, де реалізуються методичні функції адміністративно-правових норм як засобу публічно-правової охорони і захисту соціально-економічних прав, свобод людини і громадянина, елементів конституційного механізму їх реалізації, забезпечення публічно-правових гарантій безпеки, рівності та соціальної справедливості в їх самореалізації людиною. З'ясовано, що розроблена науковцями класифікація соціально-економічних прав і свобод людини і громадянина повинна отримати чіткі адміністративно-правові взаємозв'язки в адміністративно-деліктних відносинах для реалізації охоронних функцій правових норм.

Також запропоновано адміністративну відповідальність розглядати як можливість людини захиститись від адміністративної сваволі та зловживань повноваженнями суб'єктів публічної влади (принцип співмірності мети і засобів адміністративно-правового регулювання).

Розділ 3 „Основні напрями адміністративно-правового регулювання правовідносин державної та комунальної власності в Україні” містить три підрозділи.

У підрозділі 3.1 „Адміністративно-правові засади розвитку концесійної діяльності в Україні” визначається роль концесії у адміністративно-правовому регулюванні господарських відносин. Вивчення змісту поняття „концесія” надало можливість виділити дві його важливі риси: 1) *за характером відносин* концесію запропоновано відносити до сфери публічно-сервісної (у т. ч. дозвільної) діяльності щодо надання права використання об'єктів державної та комунальної власності у господарській діяльності; 2) *за предметом і ефективністю регулювання* концесія надає посадовим особам органів виконавчої влади або місцевого самоврядування можливість, з одного боку, економити публічні ресурси, наприклад при формуванні об'єктів адміністративної й господарської інфраструктури, з іншого – регулювати інвестування шляхом делегування суб'єктам господарювання права використання певних видів об'єктів публічної власності або здійснення певних видів господарської діяльності.

Для практичної реалізації наведених вище та подібних пропозицій у дисертації запропоновано систематизувати наявні та нові адміністративно-правові норми у юридичний інститут щодо використання права державної власності на трьох основних методично пов'язаних рівнях: конституційному, спеціальному (власне інституційному щодо перерозподілу компетенції спеціальних

центральної влади у сфері національної економіки) та особливому (основні засоби і способи адміністративно-компетенційного використання права державної власності у пріоритетних, стратегічних або інших необхідних сферах господарювання, напрямах розвитку господарської інфраструктури національної економіки та природокористування).

У підрозділі 3.2 „Адміністративно-правове регулювання розвитку відносин права державної власності в Україні” обґрунтовується висновок, що одним із шляхів підвищення соціально-економічної ефективності функціонування державного сектору економіки в Україні є застосування інституційно-правового способу формування основних елементів механізму адміністративно-правового регулювання відносин використання об’єктів права державної власності.

Виходячи із вищезазначених положень, автор пропонує удосконалити основні елементи механізму адміністративно-правового регулювання у сфері державного сектору економіки за такими напрямами:

– юридичне закріплення у нормах Конституції України необхідних елементів системи, принципів, основних функцій стратегічного державного управління і господарського регулювання відносин у сфері використання об’єктів права державної власності й державного сектору економіки; основних принципів і напрямів забезпечення виконання економічних функцій держави з метою досягнення закріплених соціальних, політичних, економічних і правових цілей;

– юридичне закріплення норм адміністративно-правового статусу щодо надання державних гарантій здійснення заходів захисту права державної власності і реалізації публічних інтересів у національному та зовнішньоекономічному конкурентному середовищі виходячи із правообов’язків, закріплених нормами Конституції України, та суспільної необхідності.

Для досягнення соціально-економічних, політичних і правових цілей у роботі запропоновано два шляхи організації. Перший шлях включає розроблення на рівні Кабінету Міністрів України та центральної влади Стратегії розвитку державного сектору економіки на певний період, що має включати перспективи формування необхідної функціональної й організаційної структури суб’єктів публічного управління. Другий шлях полягає в розробленні та прийнятті системоформуючих норм Закону України „Про державні підприємства і державне підприємство” з урахуванням як положень зазначеної Стратегії, так і практики реалізації її положень.

У підрозділі 3.3 „Актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання розвитку відносин права комунальної власності в Україні” досліджено і класифіковано широкий спектр проблем, а також внесено відповідні пропозиції щодо удосконалення і розвитку господарських відносин на рівні прав територіальних громад. Зокрема, в роботі надані такі рекомендації:

а) базовим елементом предмета адміністративно-правового регулювання відносин у сфері функціонування публічно-сервісної інфраструктури утвердження і забезпечення права на соціально-економічний розвиток людини у комунальному секторі економіки є потреби місцевого економічного саморозвитку

територіальних громад, можливості публічно-владного сприяння задоволенню інтересів людини та економічний розвиток у межах конкретних адміністративно-територіальних одиниць;

б) встановлення чіткої, зрозумілої для громадян системи правових норм (юридичних гарантій) на рівні спеціального законодавчого акта щодо публічно-правового режиму правовикористання об'єктів комунальної власності громадянами та уповноваженими суб'єктами публічного управління;

в) організаційно-правовий аспект у сфері комунального сектору економіки включає: упорядкування інформаційно-правових, публічно-фінансових, адміністративно-дозвільних, консультативних, експертних, консалтингових, маркетингових та інших публічно-управлінських питань щодо утворення та початку діяльності нових підприємств на місцевому рівні, розширення компетенції громадського та самоврядного контролю за їх діяльністю, формування управлінських структур органів місцевого самоврядування, адаптованих до вимог і потреб місцевої інфраструктури економіки інноваційного типу.

У роботі сформульовано висновок, що запропоновані рекомендації щодо заходів удосконалення можуть бути використані економічно й соціально ефективно, якщо у практику діяльності територіальних громад, суб'єктів органів самоврядування буде впроваджена системна публічно-сервісна функція сприяння самореалізації права не лише на господарювання (як питання „статичного виживання”, утворення підприємств для статистичних звітів тощо), а права на економічний розвиток людини, територіальної громади як соціальної спільноти. Позитивна ефективність та перспективність здійснення такої функції залежить від багатьох соціальних факторів та принципів правової організації життя громади, серед яких: 1) стан духовного здоров'я громадян (як суб'єктів права на господарювання, так і службових осіб органів публічної влади й управління), впровадження у практику діяльності суб'єктів публічної влади (державної виконавчої та місцевої самоврядної) принципу верховенства права та інших принципів правової держави (наприклад, гарантій правової захищеності суспільних відносин тощо); 2) встановлення сприяючих організаційно-правових зв'язків між діяльністю місцевих органів виконавчої влади, державних адміністрацій і органами місцевого самоврядування через розвиток юридичного інституту делегування повноважень і ресурсів їх реалізації.

Розділ 4 „Адміністративно-правові засади діяльності суб'єктів публічної адміністрації у сфері господарських відносин” містить чотири підрозділи.

У підрозділі 4.1 „Сучасні напрями трансформації ролі державно-управлінських відносин в адміністративно-правовому регулюванні господарювання в Україні” автор, використовуючи історико-правовий метод наукового пізнання, з'ясовує методологічне значення термінів „спрямування”, „координація” та „реординація”, а також субординаційних, координаційних і реординаційних відносин у адміністративно-правовому регулюванні господарювання в Україні. У дисертації сформульовано висновок, згідно з яким існування досліджуваних відносин та їх розвиток є об'єктивною суспільною

необхідністю, пов'язаною із реалізацією конституційних норм діяльності суб'єктів виконавчої влади й державного управління у виконанні публічних функцій і компетенції сприяння соціально-економічному розвитку людини і суспільства (матеріальний аспект регулювання). Змістовна якість конституційно закріплених публічних функцій сприяння соціально-економічному розвитку в межах конституційно-правових норм економічної системи в Україні повинна сформувати відповідний якісний законодавчий зміст адміністративно-правових норм, функцій, компетенції і внутрішньоорганізаційної структури органів виконавчої влади та суб'єктів державного управління у сфері господарських відносин (формальний аспект регулювання).

У результаті аналізу історичного аспекту проблем державно-управлінських відносин у роботі встановлено, що основна сутність і призначення таких підвидів досліджуваних відносин, як „реординаційні”, у період з кінця ХІХ ст. була пов'язана зі здійсненням функцій державного управління за сприяння юридичних та фізичних осіб з метою ефективного виконання державних завдань (Е. М. Берендтс). Формулюється висновок, що характерні особливості й переваги історичного досвіду щодо реординаційних зв'язків можуть бути застосовані у сучасній трансформації державно-управлінських відносин в Україні за допомогою адміністративно-правової регламентації таких відносин у напрямі досягнення відкритості системи державного управління для запитів громадянського суспільства. Зазначається, що однією із методологічних засад адміністративно-правового регулювання (регламентації) реординаційних відносин є вимога суспільного боргу і конституційної відповідальності кожного громадянина – як посадової особи (державного службовця), так і суб'єкта господарювання.

У підрозділі 4.2 „Адміністративно-правове регулювання формування і реалізації сучасної державної економічної політики в Україні” обґрунтовується, що державна економічна політика – це публічно-правове явище, що являє собою системний політико-методичний підхід щодо розвитку державного регулювання господарської діяльності. Його метою є організація координації, взаємодії суб'єктів адміністративного права і досягнення довіри з боку суспільних інститутів самоорганізації і самоуправління до держави.

У дисертації встановлено, що адміністративно-правове регулювання господарських відносин має засадничі взаємозв'язки у сфері як формування, так і реалізації положень (принципів, мети, завдань, основних напрямів, засобів, суб'єктів тощо) державної економічної політики. Її формування ґрунтується на необхідності прогнозу й передбачення у результатах реалізації публічно-правових принципів, норм Конституції України, принципів сучасного адміністративного права. Визначено, що одними із основних цілей адміністративно-правового регулювання господарських відносин у сфері формування і реалізації положень ДЕП в Україні є сприяння центральними органами виконавчої влади й державного управління реалізації та захисту конституційних соціально-економічних прав, свобод і законних інтересів суб'єктів адміністративного права.

У цьому контексті автором визначена роль адміністративного права, що

виявляється у трьох аспектах. По-перше, методичне забезпечення конституційного обов'язку публічної господарської адміністрації щодо утвердження і забезпечення реалізації соціально-економічних прав і свобод людини і громадянина шляхом утворення адміністративно-правових, доступних в аспекті людської поведінки, умов в адміністраціях за принципом «від необхідних потреб підприємців до стратегічної політики держави», а не навпаки. По-друге, методичне забезпечення застосування необхідних засобів конституційно-правової відповідальності органів виконавчої влади за прийняття і виконання політичних рішень стосовно стратегічного соціально-економічного розвитку країни в умовах економічної глобалізації і інтеграції. По-третє, забезпечення формування юридичних засобів обмеження адміністративного розсуду в діяльності конкретних органів публічної господарської адміністрації та їх посадових осіб у сфері господарських відносин і, навпаки, правового стимулювання діяльності апарату державного управління, спрямованого на збільшення довіри з боку громадян – суб'єктів господарювання до влади, партнерство у публічно-правових відносинах і вирішення практичних проблем господарювання.

Стверджується, що удосконалення елементів методу адміністративного права пов'язане як із сучасними тенденціями трансформації змісту державно-управлінських відносин у форматі „суб'єкт-суб'єкт”, так і з правом вимоги громадян до суб'єктів виконавчої влади і публічного управління щодо реалізації їх конституційних прав і свобод у сфері господарювання.

У підрозділі 4.3 „Сутність та зміст поняття „публічна господарська адміністрація” на ґрунті аналізу праць вітчизняних та зарубіжних учених щодо методологічних ознак загального (системоутворюючого) поняття „публічна адміністрація” та публічної адміністрації у сфері управління економіки зокрема запропоновано авторську класифікацію онтологічних ознак поняття „публічна господарська адміністрація” та обґрунтовано передумови його визначення. Зокрема, зазначається, що публічна господарська адміністрація:

1) є публічною організацією, що призначена сприяти об'єднанню публічно-владних і громадських (людських) інтересів, засобів і методів господарського самоуправлінського та адміністративно-правового регулюючого впливу у сфері реалізації права громадян на господарювання;

2) є однією із публічно-управлінських форм впровадження у практику управління у сфері економіки публічно-правових принципів і норм забезпечення сприяння розвитку людини у системі суспільних відносин за умови утворення зручної за територіальним розташуванням публічно-сервісної інфраструктури її органів;

3) існування та функціонування суб'єктів публічної господарської адміністрації може утворити передумови для практичної реалізації законодавчих норм функцій публічно-владного сприяння й публічно-сервісної інфраструктури суб'єктів підтримки самореалізації людиною, колективом, громадою належних їм прав і свобод, використовуючи для цього наявні адміністративно-правові можливості.

Із урахуванням результатів аналізу сучасних наукових джерел у даній сфері автором запропоновано дефініцію поняття публічної господарської адміністрації як раціональної системи публічно-управлінських і адміністративно-правових відносин щодо формування і діяльності функціональної й організаційної структур суб'єктів публічної адміністрації, законно наділених (уповноважених) або яким законно делеговані функції й повноваження публічно-владного сприяння та публічно-сервісної підтримки у сфері соціально-економічного розвитку людини, держави та суспільства.

На підставі і з урахуванням зазначених вище тез у роботі обґрунтовані основні положення концепції розвитку правовідносин у сфері діяльності суб'єктів публічної господарської адміністрації, що включає такі підрозділи: передумови визначення поняття та утворення системи суб'єктів; об'єктивні підстави необхідності розробки спеціальної концепції; поняття; основна мета, пріоритетні завдання, предмет і основні принципи діяльності; основна роль адміністративно-правового регулювання діяльності органів.

У підрозділі 4.4 *„Адміністративно-правова регламентація діяльності публічної господарської адміністрації: поняття та основні принципи”* на підставі вивчення сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових юридичних джерел (Німеччини, Франції, Польщі, Російської Федерації), нормативно-правової практики на рівні Європейського Союзу встановлено, що досвід європейських країн у сфері адміністративно-правового регулювання господарських відносин свідчить про активне використання терміна „регламентація” у науковому обігу як позначення нормотворчого способу організації суспільних правовідносин у сфері господарювання.

У результаті проведеного дослідження дисертант дійшов висновку, що за суттю процесу і виходячи із існуючих положень теорії адміністративного права, адміністративно-правову регламентацію діяльності суб'єктів публічної господарської адміністрації можна розглядати у широкому та вузькому (спеціальному) щодо предмета дослідження значеннях. У широкому розумінні „адміністративно-правова регламентація діяльності суб'єктів публічної господарської адміністрації” – це необхідний спосіб забезпечення застосування: 1) суспільно-політичного, конституційно-правового й галузевого упорядкування адміністративних та економічних засобів управління у сфері народного господарства; 2) адміністративно-правового закріплення основних форм управління: видання правових актів управління (нормативного й індивідуального характеру; формалізованої процедури ухвалення адміністративних договорів; вчинення (здійснення) дій у сфері адміністративних проваджень; 3) формалізованої процедури надання адміністративних послуг, прийняття рішень у межах концепції адміністративно-процедурного права України. У вузькому (спеціальному) розумінні адміністративно-правову регламентацію діяльності суб'єктів публічної господарської адміністрації визначено як спосіб правового впливу щодо упорядкування виконавчо-розпорядчої і адміністративно-процедурної діяльності суб'єктів публічної адміністрації у сфері публічно-

владного сприяння економічного розвитку та формування й функціонування публічно-сервісної інфраструктури органів підтримки у самореалізації громадянами соціально-економічних прав і свобод. Основною метою застосування адміністративно-правової регламентації у роботі визначено забезпечення справедливої щодо потреб господарювання правової якості (адміністративно-процедурного стандарту) управлінських відносин у сфері публічно-сервісної діяльності суб'єктів публічної влади й управління у відносинах із господарськими організаціями, максимального обмеження адміністративно-правовими засобами негативних наслідків адміністративного розсуду при прийнятті управлінських рішень. Також у роботі запропоновані основні принципи адміністративно-правової регламентації, до яких автором віднесено такі: законність; юридична чіткість і лаконічність визначення адміністративних процедур у правових нормах; зрозумілість правил для громадян і прозорість їх виконання службовими особами; послідовність правил прийняття рішень і правова публічність державного контролю інформаційно-правовими засобами.

Розділ 5 „Концепція теоретико-методологічного підходу до адміністративно-правового регулювання господарських відносин в Україні” містить чотири підрозділи та три пункти.

У підрозділі 5.1 *„Сутність та зміст поняття «адміністративно-правове сприяння соціально-економічному розвитку людини»*” наголошується, що адміністративно-правове сприяння повинно діяти стосовно суб'єктів права на господарювання таким чином, щоб утворити справедливий, безпечний та зручний режим діяльності і розвитку з урахуванням їх економічних і соціальних потреб, особливостей правового режиму господарської діяльності.

Аналіз визначених у літературі характерних форм принципу верховенства права засвідчив, що публічно-владна діяльність зі сприяння соціально-економічному розвитку людини повинна спрямовуватись та обмежуватись чіткими рамками розробленого у науці конституційного механізму забезпечення прав і свобод людини зі встановленням необхідних взаємозв'язків конституційно-правових норм із потребами практики публічно-владних правовідносин у сфері господарювання. У дисертації з'ясовано роль принципу верховенства права в адміністративно-правовому сприянні соціально-економічному розвитку людини, що полягає у спрямуванні діяльності посадових осіб органів виконавчої і самоврядної місцевої влади й публічного управління через норми правового закону та закріпленій ними зміст публічно-правових гарантій на сприяння утвердженню і забезпеченню самореалізації прав і свобод людини і громадянина з метою соціально-економічного розвитку. Стверджується, що публічно-владне сприяння можливе за умов, коли норми правового закону сприяють розвитку соціальних взаємозв'язків рівних публічно-правових можливостей людей у правовикористанні й правозастосуванні з метою задоволення їх життєво необхідних потреб й інтересів у соціально-економічному розвитку, а також ефективного виконання сприяючих (публічно-сервісних) функцій і повноважень

органів влади й управління. Також зазначається, що принцип верховенства права через норми правового закону повинен адаптувати діяльність суб'єктів адміністративного права до вимог розвитку соціально орієнтованої економіки інноваційного типу, в основі якої лежить духовний, творчий стан людини.

На підставі обґрунтування загальнотеоретичних і спеціально-галузових наукових розробок вітчизняних й зарубіжних вчених щодо правового сприяння автор з'ясовує сутність та надає визначення поняттю „адміністративно-правове сприяння соціально-економічному розвитку людини”, під яким пропонується розуміти спосіб адміністративно-правового впливу на суспільні господарські відносини, у процесі якого забезпечується юридичний взаємозв'язок між індивідуальними, колективними, суспільними (публічними) потребами й інтересами в господарських правовідносинах, інструментальними адміністративно-правовими можливостями засобів забезпечення реалізації конституційних функцій публічно-владного сприяння економічному розвитку, а також системою публічно утверджених і забезпечених соціально-економічних прав, свобод і юридичних обов'язків людини і громадянина з метою утворення умов для духовного, творчого, соціального та економічного розвитку людини.

Підрозділ 5.2 „Метод адміністративно-правового сприяння соціально-економічному розвитку: концепція поняття та основні елементи структури” присвячений вивченню загальнотеоретичних і спеціально-галузових методологічних підходів до адміністративно-правового регулювання господарських відносин.

На основі проведеного аналізу загальнотеоретичного трактування наукових категорій „метод”, „метод адміністративного права”, „метод правового регулювання”, „метод адміністративно-правового регулювання” та ін. у роботі обґрунтовується, що метод адміністративно-правового сприяння соціально-економічному розвитку відіграє роль основного способу реалізації запропонованого в дисертації теоретико-методологічного підходу. Формулюється основне завдання методу адміністративно-правового сприяння соціально-економічному розвитку у процесі його застосування, що полягає у досягненні стану рівноправності і рівнообов'язковості суб'єктів адміністративного права у використанні кожним з них у встановленому нормами адміністративного права порядку публічних адміністративних і матеріально-ресурсних можливостей владного і підвладного неоднорідного юридичного становища, використовуючи такі способи, як публічно-владне сприяння, публічно-управлінська взаємодія та об'єднання інтересів для розв'язання соціально-економічних проблем та розвитку людини, суспільства і держави. Із урахуванням наукових даних, висвітлених у попередніх підрозділах дисертації, та узагальнення характерних ознак розроблено концептуальний підхід до визначення поняття „метод адміністративно-правового сприяння соціально-економічному розвитку” та окреслено основні елементи його структури.

У пункті 5.2.1 *„Поняття та принципи публічно-владного сприяння соціально-економічному розвитку”* обґрунтовується юридичний зміст поняття

„публічно-владне сприяння соціально-економічному розвитку” як компонента методу адміністративно-правового сприяння соціально-економічному розвитку, що розглядається в роботі як публічно-правова форма діяльності посадових осіб органів виконавчої й самоврядної місцевої влади із об’єднання індивідуальних, групових (громадських) і публічних потреб і інтересів у сферах ресурсної підтримки господарської діяльності, надання адміністративно-господарських послуг, виконання делегованих функцій та повноважень, застосування сприяючих адміністративно-правових засобів і способів регулювання господарських відносин з метою соціально-економічного розвитку людини, суспільства та держави.

Аналіз норм конституцій Німеччини (щодо загальних завдань публічної адміністрації у сприянні розвитку економіки), Італії (щодо правового статусу урядових так званих сприяючих органів у сфері управління економікою) стосовно публічно-владної компетенції сприяння і відповідальності за проведення таких заходів суб’єктами правозастосування, а також іноземних джерел наукової літератури надав можливість виділити і проаналізувати групи принципів діяльності суб’єктів виконавчої і самоврядної влади зі сприяння економічному розвитку. Зокрема, визначено такі принципи: 1) принципи публічно-владної підтримки розвитку інститутів господарського саморегулювання; 2) принципи обмеження публічно-владної ресурсної підтримки; 3) принципи власне сприяння економічному розвитку, тобто чим інтенсивніше здійснюється сприяння економічному розвитку і чим більший обсяг підприємницьких ризиків держава бере на себе, тим вищим є ступінь реальної небезпеки підміни (Р. Штобер); 4) проведення державної політики має сприяти довготривалому розвитку і т.п.

У роботі визначено змістовні напрями перспективних адміністративно-правових досліджень у сфері застосування функцій публічно-владного сприяння соціально-економічному розвитку, що включають: конституційні політико-функціональні напрями, публічно-владні й управлінські інституції адміністративного законодавства, нормативно-правові заходи із залучення можливостей управлінських інститутів господарського саморегулювання щодо утворення соціально доступних і справедливих умов: 1) матеріально-ресурсної підтримки господарювання; 2) надання публічних (адміністративних) послуг суб’єктам господарювання; 3) виконання делегованих публічно-владних повноважень суб’єктами публічно-сервісної інфраструктури. Публічно-владне сприяння соціально-економічному розвитку може бути життєздатним засобом регулюючого впливу за умови утворення публічно-сервісної інфраструктури суб’єктів публічного управління за участі суб’єктів господарського самоуправління.

На підставі аналізу змістовної сутності публічно-владного сприяння економічному розвитку сформульовано основні принципи наукового пізнання адміністративно-правового регулювання господарських відносин, а саме:

1) об’єктивний соціально-економічний зв’язок адміністративно-правового регулюючого впливу на основі прямих і зворотних зв’язків суб’єктів господарського самоуправління та державної виконавчої й місцевої самоврядної

влади;

2) адаптивний характер засобів і способів адміністративно-правового впливу (переважно у формах правового виховання, дозволів, стимулювання, заохочення, адміністративно-правових договорів);

3) об'єднання інтересів, ресурсів і адміністративних можливостей у реалізації конституційних функцій (обов'язків) публічної влади у сприянні розвитку національної економіки і виконання правової компетенції;

4) диспозитивний (рівноправний і рівнозобов'язальний) характер адміністративно-правового регулювання відносин формування та реалізації державної політики сприяння соціально-економічному розвитку людини із урахуванням потреб місцевих територіальних громад.

У пункті 5.2.2 „Публічно-сервісні відносини підтримки соціально-економічного розвитку” із використанням історико-правового методу визначено поняття „публічно-сервісні відносини у сфері господарських відносин” як вид адміністративних правовідносин регулятивного типу, що врегульовуються нормами адміністративного права у сфері утворення і функціонування інфраструктури органів адміністративного обслуговування і ресурсної підтримки економічного розвитку. Також у роботі надано дефініцію поняття „публічно-сервісна інфраструктура суб'єктів підтримки економічного розвитку” та сформульовані основні і спеціальні принципи функціонування.

У дисертації на підставі аналізу історичної юридичної літератури, сучасного іноземного досвіду конституційно-правового регулювання відносин у сфері господарської інфраструктури (на прикладі норм конституції Німеччини) обґрунтовано визначення поняття „публічно-сервісна інфраструктура суб'єктів підтримки економічного розвитку” як організаційної форми публічно-правових відносин у сфері забезпечення соціально-економічного розвитку щодо ресурсного об'єднання (забезпечення, обслуговування, підтримки) й адміністративного (дозвільного, наглядового, контрольного, безпекового) співробітництва суб'єктів публічної господарської адміністрації з метою утворення організаційно-економічних та адміністративно-правових умов економічного, соціального, творчого й духовного розвитку людини шляхом реалізації закріпленої або делегованої законом компетенції надання публічних адміністративних послуг й підтримки чинників економічного розвитку.

Автором виділено основні сучасні проблеми у сфері утворення і функціонування публічно-сервісної інфраструктури суб'єктів підтримки соціально-економічного розвитку. Зокрема, стверджується, що науковці недостатньо уваги приділяють формуванню цільових адміністративно-правових прогностичних взаємозв'язків між визначеними пропозиціями теорії адміністративних послуг (у т.ч. щодо можливих організаційних форм їх надання) та з основними (базовими) елементами сучасної теорії економічного розвитку, потребами суб'єктів господарювання у публічно-владних ресурсах підтримки господарської діяльності інноваційного типу тощо. Насамперед ідеться про вихідні взаємозв'язки стану об'єктів господарської інфраструктури ведення

сучасного господарювання як основи ефективного управління економікою та об'єднаної публічно-сервісної (забезпечуючої, обслуговуючої) інфраструктури суб'єктів публічної влади й управління, установ, підприємств, організацій адміністративно-дозвільного, експертного та ін. обслуговування, ресурсної підтримки потреб економічного розвитку.

У пункті 5.2.3 „Компоненти методології нормотворчості у сфері адміністративно-правового сприяння соціально-економічному розвитку” доводиться, що вирішення конкретної галузевої методологічної проблеми адміністративно-правового регулювання в кінцевому підсумку повинно утворити сприяючий нормативний режим рівноправності, рівнозобов'язальності, співробітництва і взаємодії суб'єктів публічної влади й господарювання у досягненні спільних соціальних, економічних і публічно-правових цілей, розвитку духовного рівня людини, її творчої особистості в соціальній свободі інноваційного господарювання та вирішення необхідних суспільству проблем добробуту й безпеки.

На підставі цих висновків пропонуються такі компоненти методології нормотворчості у сфері адміністративно-правового сприяння соціально-економічному розвитку:

- 1) публічно-правові принципи, норми і цілі розвитку господарських відносин;
- 2) публічно-управлінські норми-цілі, норми-завдання, норми-функції і норми-компетенції, що за власним характером і змістом є правовими нормами публічно-владного сприяння та публічно-сервісної інфраструктури суб'єктів підтримки соціально-економічного розвитку людини, держави, суспільства;
- 3) сукупність необхідних адміністративно-правових засобів і способів їх дії;
- 4) методологічно узгоджені предметні сфери публічно-сервісних відносин діяльності, що потребують адміністративно-правового регулювання на принципах рівноправності та рівнозобов'язальності у формуванні і підтриманні соціально-економічного розвитку.

Встановлено, що адміністративно-правове унормування суспільних відносин пов'язане із потребами регулятивного або охоронного впливу на господарські відносини виходячи не лише із наявних проблем практики, тобто „латання” у пожежному порядку прогалин законодавства, але й із потреб у забезпеченні випереджальної, прогностичної організації, упорядкування і розвитку суспільних господарських відносин, запобігання відхиленням від суспільно необхідної нормативно-правової моделі поведінки суб'єктів адміністративного права. У даному випадку моделюється не сама регуляторна діяльність, як це здійснюється наразі, а власне ті суспільні відносини, що повинні бути врегульовані.

У підрозділі 5.3 „Реалізація методу адміністративно-правового сприяння соціально-економічному розвитку ” за результатами аналізу перспективних напрямів розвитку економіки знань в окремих країнах світу (країнах Європейського Союзу, США, Японії) сформульовано методичні принципи і шляхи розвитку адміністративно-правового регулювання діяльності суб'єктів публічно-владного сприяння й публічно-сервісної підтримки суб'єктів економіки

знань в Україні. Зокрема, автором запропоновані такі принципи:

1) духовно-моральної й юридичної взаємної відповідальності учасників правовідносин;

2) забезпечення адміністративно-правових умов соціально-економічного об'єднання і суспільної довіри у площині публічно-правових та приватноправових людських інтересів, співробітництва інститутів соціального управління;

3) збалансованої субсидіарності і оптимальності ресурсного розподілу через застосування функцій публічно-владного сприяння й публічно-сервісної інфраструктури суб'єктів підтримки інвестиційно-інноваційної діяльності на національному рівні й регіонального соціально-економічного розвитку;

4) урахування об'єктивних потреб сприятливого публічно-правового режиму утворення, розповсюдження й обміну інноваціями, технологіями у відносинах ресурсного забезпечення між державним сектором науки, освіти, виробництва і приватним сектором;

5) використання засобів публічного інформування щодо наявних можливостей державної ресурсної підтримки утворення необхідних організаційно-правових форм розвитку підприємництва, заходів публічно-владного гарантування інфраструктурного публічно-сервісного забезпечення венчурного фінансування інноваційного господарювання;

6) доступність, спрощеність, професійна якість і територіальна компактність надання адміністративних послуг у межах дозвільної системи публічно-сервісного обслуговування суб'єктів господарювання, а також вчасність поставки необхідних адміністративних послуг, тобто тоді, коли така послуга потрібна підприємцю, за місцем надання та у мінімальні строки.

У підрозділі 5.4 „Перспективи розвитку адміністративно-правових відносин у сфері господарювання в Україні” обґрунтовуються передумови, критерії й перспективи формування предмета адміністративно-правового регулювання господарських відносин в Україні. Стверджується, що вирішення зазначеної проблеми є на даний час об'єктивною необхідністю, що ґрунтується на конституційно закріпленій системі, з одного боку, норм соціально-економічних прав, свобод та публічних обов'язків людини і громадянина, з іншого – функцій публічно-владного сприяння самореалізації зазначених прав і свобод. Об'єктивний ґрунт зазначених систем конституційних норм і життєва необхідність їх використання людиною, обов'язки публічної влади й можливості публічної адміністрації у справі сприяння і підтримки людини в її розвитку формують відповідну структуру сфер, що потребують адміністративно-правового регулювання.

На підставі проведеного у роботі дослідження адміністративно-правового регулювання господарських відносин доведено, що основний зміст адміністративно-правових відносин у сфері господарювання повинен мати цілеспрямований характер утворення і підтримання правових умов публічно-владного сприяння, інституційної публічно-сервісної інфраструктури суб'єктів підтримки задоволення потреб і реалізації інтересів соціального і економічного розвитку людини, громадянина,

суб'єкта господарювання, територіальної громади, регіону, держави. Крім цього, в дисертації встановлено, що найбільш перспективними для формування й дослідження предмета адміністративно-правового регулювання господарських відносин в Україні є два аспекти їх змісту, а саме:

1) правовідносини публічно-владного сприяння соціально-економічному розвитку. До кола зазначеної групи можуть входити правовідносини, у процесі яких закріплюються і використовуються базові (системоутворюючі) конституційно-правові норми функцій і компетенції суб'єктів виконавчої і самоврядної влади й управління у сфері соціально-економічного розвитку, а також адміністративно-правове регулювання їх діяльності у внутрішньоорганізаційному і зовнішньому галузевому та адміністративно-територіальному, регіональному аспектах;

2) правовідносини публічно-сервісної інфраструктури суб'єктів підтримки соціально-економічного розвитку. До кола зазначеної групи можуть входити правовідносини, у процесі яких закріплюються норми взаємодії й співробітництва посадових осіб органів виконавчої влади, місцевого самоврядування й публічного управління із суб'єктами господарювання (норми, що визначають адміністративно-процедурні публічно-сервісні права і обов'язки кожного суб'єкта адміністративно-правових відносин, заходи адміністративної відповідальності).

Також у дисертації розроблені положення Концепції розвитку адміністративно-правових відносин у сфері господарювання в Україні, в якій класифіковані основні їх групи публічно-сервісного типу для перспективних наукових досліджень.

ВИСНОВКИ

У висновках сформульовано основні результати дослідження, наведено наукові положення та науково обґрунтовані результати у галузі науки адміністративного права, що розв'язують наукову проблему теоретико-методологічного підходу в адміністративно-правовому регулюванні господарських відносин в Україні. У результаті проведеного дослідження сформульовані висновки, пропозиції і рекомендації, спрямовані на досягнення поставленої мети і виконання задач у роботі.

1. Встановлено основні рівні теоретико-методологічних засад дослідження адміністративно-правового регулювання господарських відносин, а саме: рівень сучасної методології правознавства і права, соціально-нормативних економічних і публічно-правових засад дослідження, а також філософсько-правового рівня обґрунтування інтегративних ознак методу наукового пізнання в адміністративному праві.

Аналіз вказаних рівнів дозволив з'ясувати, що сучасна методологія правознавства і права виходять із власних особливостей, які визначаються предметною сферою застосування їх компонентів, а також цілісним теоретико-методологічним підходом, пов'язаним із інтегративним системним застосуванням нових знань багатьох наук і різних рівнів праворозуміння, сучасним уявленням

про правову реальність і правове сприяння розвитку нових суспільних відносин. Маючи об'єктивні зв'язки із філософією, соціологією, економікою й іншими науками, теоретико-методологічні засади дослідження предмета дисертації ґрунтуються, з одного боку, на гносеологічних наукознавчих теоретико-методологічних підходах сучасного людиноцентричного, природно-правового й соціального праворозуміння розвитку предмета і метода науки адміністративного права, з іншого – на методології адміністративно-правової нормотворчості і правозастосування у сфері господарських відносин.

У результаті встановлення й аналізу соціально-нормативних і публічно-правових засад дослідження встановлено, що складність дослідженої структури соціально-економічних процесів та зв'язків, які формуються з участю сучасних інститутів громадянського суспільства, потребує удосконалення наукознавчої методології адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у взаємодії з іншими рівнями та видами соціально-нормативного впливу. Зазначений пізнавальний процес соціально-регулятивної взаємодії повинен здійснюватися із урахуванням таких зовнішніх факторів, як зміни у сучасних соціальних закономірностях суспільного розвитку, стан людських духовно-моральних і матеріальних потреб і інтересів, а також методологічних підходів до адміністративно-правового регулювання обмежень (убезпечення, стримування) впливу негативних факторів господарювання і сприяння розвитку людини.

Аналіз філософсько-правового рівня методології дослідження надав можливість обґрунтувати інтегративні властивості методу наукового пізнання у адміністративному праві у зв'язку із інтегративною сутністю людини, що має двоєдину (духовну й фізичну) основу буття й діяльності, а також сприяючий зміст діяльності публічно-владних і управлінських інституцій у реалізації запропонованого методу.

2. У дисертації обґрунтовані основні онтологічні ознаки принципу правової публічності у механізмі адміністративно-правового регулювання господарських відносин, а саме: нормування і систематизація адміністративно-правових засобів спрямовується на правове узгодження і консолідацію різних форм інтересів (не лише матеріальних) у соціально-економічному розвитку та задоволення їх потреб; дія адміністративно-правових засобів спрямовується на забезпечення публічної правової відкритості системи державного управління щодо запитів і потреб людини, на виконання публічного правового обов'язку задовольнити справедливі вимоги громадян, а також на об'єднання публічно-владних і управлінських можливостей організації правопорядку у сфері господарювання та ресурсного забезпечення економіки соціальної спрямованості. На основі обґрунтованих ознак надано визначення поняттю „принцип правової публічності у механізмі адміністративно-правового регулювання господарських відносин” як принципу, що визначає зміст і спрямовує дію засобів адміністративно-правового регулювання господарських відносин на забезпечення реалізації публічного інтересу у сфері господарювання шляхом консолідації різних форм інтересів у досягненні цілей соціально-економічного розвитку і права, забезпечення правової

відкритості системи державного управління щодо потреб і вимог людини і громадянина.

3. З'ясовано роль нормативних взаємозв'язків класифікованих систем конституційно-правових норм соціально-економічних прав громадян та функцій суб'єктів виконавчої влади й державного управління у розвитку адміністративно-правового регулювання господарських відносин, що полягає у визначенні необхідних для наукового дослідження й удосконалення об'єктивних публічно-правових основ формування функціональної і організаційної структур суб'єктів виконавчої влади та державного управління як органів сприяння розвитку, функціонування публічно-сервісної інфраструктури суб'єктів підтримки господарювання, а також визначення предметних напрямів наукових досліджень у сфері адміністративно-правового регулювання господарських відносин в Україні.

4. З'ясовано публічно-сервісну роль принципу публічно-правової захищеності господарських відносин у розвитку інституту адміністративної відповідальності, що полягає у збалансованості адміністративно-правових засобів адміністративного примусу і мети їх застосування щодо потреб і інтересів людини в соціально-економічному розвитку, реалізації цілей господарської свободи, а також щодо спроможності суб'єктів державної виконавчої влади сприяти такому розвитку через утворення необхідних публічно-сервісних умов для правомірної поведінки суб'єктів господарювання, впровадження необхідних нормативно-правових гарантій безпеки і захищеності господарських відносин з метою забезпечення суспільного господарського порядку. Результатами опитування 232 працівників органів Державної фіскальної служби України встановлено, що, по-перше, існуючий порядок державного контролю у сфері господарювання не є оптимальним і слугує підґрунтям для ймовірних зловживань, по-друге, переважна частина респондентів (87 %) вважає найбільш вигідним для держави забезпечення публічно-сервісних умов господарювання для суб'єктів підприємницької діяльності.

5. Встановлено та проаналізовано основні напрями адміністративно-правового регулювання правовідносин у сферах концесійної діяльності, реалізації права державної та комунальної власності в Україні.

У сфері концесійної діяльності визначено, що у сучасних умовах концесійний спосіб використання права державної й комунальної власності є одним із перспективних напрямів наукових досліджень адміністративно-правового регулювання господарських відносин у частині вирішення актуальних проблем утворення системи суб'єктів й ресурсної підтримки функціонування об'єктів господарської інфраструктури, формування інституційно-правових передумов об'єднання публічних, колективних і приватних інтересів у використанні матеріальних, транспортних, інформаційних, фінансових та інших ресурсів у публічно-владному сприянні соціально-економічному розвитку.

У сфері реалізації права державної власності в Україні встановлено, що сучасний стан надмірного зниження частки державної власності в економіці до 10 % у процесі неефективної приватизації значною мірою знижує можливості

органів виконавчої влади і державного управління забезпечувати соціально-економічні права і свободи суб'єктів господарювання і здійснювати виконання конституційних функцій економічного розвитку в країні. Проте в таких умовах у межах національної економіки України не сформовано сучасної ринкової інфраструктури розвитку суб'єктів господарювання і системи публічно-сервісних органів ресурсної підтримки господарювання, яка б могла компенсувати втрати від неефективного державного управління державною власністю. Також з'ясовано, що вирішення питань ефективності функціонування державного сектору економіки пов'язано із рівнем соціальної, економічної, екологічної, технічної та ін. обґрунтованості положень державної економічної політики, юридичного закріплення напрямів використання конституційно-правових функцій і повноважень суб'єктів державного управління у прогностичних та програмних актах. На цій основі запропоновано взаємоузгоджене формування положень спеціального адміністративного законодавства щодо компетенції використання права державної власності, формування публічно-сервісної нормативно-правової основи адміністративної і ресурсної підтримки суб'єктів права на господарювання, норм забезпечення взаємодії суб'єктів державного управління й господарського самоуправління об'єктами державної власності і державними підприємствами.

У сфері реалізації права комунальної власності запропоновано удосконалити адміністративно-правове регулювання відносин у сфері комунального сектору економіки шляхом впровадження у нормотворчу діяльність таких принципів:

– принцип соціальної цінності людини, що передбачає цілеспрямований вплив норм адміністративного права на зміст діяльності суб'єктів місцевого самоврядування й управління виходячи із чіткого і зрозуміло закріпленого у законодавстві переліку соціально-економічних потреб і інтересів для реалізації людиною її майнових прав і економічних свобод у межах територіальних громад;

– принцип субсидіарності місцевого самоврядування й господарського самоуправління, який пов'язаний із прийняттям територіальними громадами власних статутів політичного, управлінського, соціально-економічного і культурного розвитку як локальних нормативно-правових актів, що можуть забезпечити необхідні юридичні умови для публічно-владного сприяння розвитку різних форм прямої демократії, утворенню й ефективному функціонуванню органів господарської самоорганізації населення тощо;

– принцип децентралізації функцій і ресурсів виконавчої влади у сприянні людському розвитку, що теоретично раціоналізує та оптимізує владний вплив, а практично потребує конкретної нормативно-законодавчої форми закріплення;

– принцип потребового підходу в публічно-владному сприянні і активній управлінській публічно-сервісній підтримці утворення і функціонування необхідних форм господарських організацій у межах територіальних громад, надання усіх потрібних публічних послуг населенню та обслуговування інфраструктури місцевого господарства незалежно від форм власності і підпорядкування, а також утворення умов для раціонального екологічно

безпечного використання суб'єктами прав на господарювання об'єктів права комунальної, муніципальної власності в інтересах територіальної громади.

6. У роботі визначені такі основні шляхи сучасної трансформації державно-управлінських відносин в адміністративно-правовому регулюванні господарювання в Україні: формування і реалізація сучасної державної економічної політики в Україні, розвиток системи суб'єктів публічної господарської адміністрації та використання методологічних можливостей адміністративно-правової регламентації відносин. Зазначені напрями пов'язані із практичною необхідністю адміністративно-правової упорядкованості і особливостями об'єктивного розвитку господарських відносин. Встановлено, що сучасний стан соціально-економічних потреб вимагає внесення адекватних змін у норми Конституції України і спеціального законодавства щодо юридичного закріплення основних елементів економічної системи України та принципів орієнтирів її розвитку, напрямів публічно-правового забезпечення формування й реалізації державної економічної політики, функцій суб'єктів виконавчої влади, адміністративно-правових статусів суб'єктів публічної господарської адміністрації та адміністративно-правової регламентації координаційних і реординаційних взаємозв'язків.

З'ясовано, що державну економічну політику в країні необхідно розглядати як один із напрямів удосконалення державно-управлінських відносин в адміністративно-правовому регулюванні господарювання в Україні. Сучасні положення державної економічної політики з погляду удосконалення адміністративно-правового регулювання необхідно формувати й реалізовувати із урахуванням конституційних функцій компетентних органів виконавчої влади та державного управління у взаємодії з громадськими господарськими організаціями і відповідності потребам людини і вимогам соціально-економічного розвитку.

На підставі проведеного дослідження встановлено, що розвиток господарських відносин, зміни у соціально-економічному становищі й потребах суб'єктів, пріоритетах і напрямах діяльності тягне зміну внутрішньоорганізаційного змісту та зовнішніх форм, з одного боку, субординаційних, координаційних та реординаційних відносин, з іншого – теоретико-методологічного підходу до дослідження і перетворення адміністративно-правового регулювання господарських відносин. У зв'язку із цим розроблена у дисертації концепція розвитку правовідносин у сфері діяльності суб'єктів публічної господарської адміністрації та поняття адміністративно-правової регламентації слугують методологічними компонентами для подальшої системної трансформації ролі державно-управлінських відносин в адміністративно-правовому регулюванні господарювання в Україні.

7. Обґрунтовано основні положення теоретико-методологічного підходу до адміністративно-правового регулювання господарських відносин в Україні публічно-сервісного типу. Доведено, що запропонований у дисертації підхід дозволив отримати нові знання, які, по-перше, засвідчили, що адміністративно-правове регулювання господарських відносин повинно досліджуватись та

практично удосконалюватись із урахуванням стану потреб людини, держави, суспільства і закономірностей соціально-економічного розвитку у взаємозв'язках із системою публічно-правових принципів та конституційних норм діяльності суб'єктів адміністративного права у сфері економіки; по-друге, сформульовані у дисертації висновки дозволяють спрямувати наукове пізнання механізму адміністративно-правового регулювання у бік утворення рівноправних і рівнозобов'язальних публічно-сервісних умов забезпечення реалізації соціально-економічних прав і охоронюваних законом публічних інтересів

Сформульовані такі основні елементи теоретико-методологічного підходу: 1) публічно-правові принципи і норми соціального розвитку господарських відносин; 2) необхідні засадничі інституційні напрями (групи) адміністративно-правових відносин у сферах: а) публічно-владного сприяння соціально-економічному розвитку; б) публічно-сервісної інфраструктури суб'єктів підтримки; 3) компоненти методології нормотворчості формування інституціональної системи адміністративно-правових засобів і способів сприяння розвитку, у т.ч. норм адміністративного права як міри реалізації господарської свободи суб'єктів права; 4) шляхи і засоби реалізації методу адміністративно-правового сприяння розвитку у сфері економіки інноваційного типу; 5) предметні напрями розвитку адміністративно-правових відносин у сфері господарювання в Україні.

8. З'ясовано, що адміністративно-правове сприяння – це результат значною мірою досконалої цивілізаційної стадії суспільного публічно-правового розвитку, що може визначати рівень такої активності громадян не для виживання людини в соціумі, а для її духовного, творчого розвитку. У зв'язку із цим пропонується нова якість адміністративно-правового впливу, що ґрунтується не лише на принципах правового стимулювання (що полягає в активній публічно-владній діяльності щодо утворення умов для пасивних громадян, тобто в так званому патерналістському типі публічних відносин), а насамперед правового, публічно-владного сприяння усвідомленої активності громадян. У зв'язку із цим запропонований теоретико-методологічний підхід до адміністративно-правового регулювання господарських відносин ґрунтується на принципах і нормах адміністративно-правового сприяння усвідомленій активності громадян, реалізації ними юридично гарантованої господарської свободи і забезпечених нормами адміністративного права публічно-сервісних відносин соціально-економічного саморозвитку в умовах права і за допомогою права.

9. Обґрунтовано дефініцію поняття „метод адміністративно-правового сприяння соціально-економічному розвитку” як основного способу реалізації теоретико-методологічного підходу до адміністративно-правового регулювання господарських відносин публічно-сервісного типу, заснованого на публічно-правових принципах і нормах соціального розвитку, сукупності (інституційній системі) адміністративно-правових засобів, способів і форм утворення необхідних рівноправних та рівнозобов'язальних публічно-ресурсних, адміністративно-дозвільних, господарсько-інфраструктурних, техніко-економічних, експертних, наукових, освітніх та інших публічно-управлінських і сервісних умов

господарської діяльності з метою досягнення цілей публічного права, виконання завдань і функцій публічно-владного сприяння та забезпечення публічно-сервісної підтримки соціально-економічного розвитку людини, держави, суспільства.

Розроблено такі основні елементи його структури: 1) публічно-правові принципи та норми соціального розвитку господарських відносин і їх взаємозв'язки; 2) необхідні засадничі інституційні напрями (групи) адміністративно-правових відносин у сферах: а) публічно-владного сприяння соціально-економічному розвитку; б) публічно-сервісної інфраструктури суб'єктів підтримки; 3) компоненти методології нормотворчості формування інституціональної системи адміністративно-правових засобів сприяння розвитку, у т. ч. норм адміністративного права як міри реалізації господарської свободи суб'єктів права. Наголошено, що зазначені елементи не є вичерпними за кількістю та всеохоплюючими за обсягом. Проте вони можуть слугувати початковим напрямом наукових досліджень у сфері адміністративно-правового регулювання господарських відносин в Україні.

Визначено, що публічно-владне сприяння соціально-економічному розвитку як елемент пропонованого методу включає систему конституційно-правових норм, функцій діяльності посадових осіб суб'єктів виконавчої влади, державного управління, місцевого самоврядування як органів сприяння в економіці; закріплені законом адміністративно-правові норми делегування та розподілу компетенції між центральними органами виконавчої влади, регіональним рівнем публічного управління та місцевого самоврядування (територіальними громадами), інші елементи механізму адміністративно-правового регулювання.

Розроблені перспективні шляхи реалізації методу адміністративно-правового сприяння соціально-економічному розвитку в сучасних умовах економіки інноваційного типу за основними напрямками: 1) нормативного закріплення перерозподілу компетенції щодо організаційно-ресурсного забезпечення публічно-владної підтримки функціонування інноваційно-господарської інфраструктури в межах Національної інноваційної системи України; 2) діяльності щодо утворення адміністративно-правових умов розвитку публічно-сервісної інфраструктури суб'єктів підтримки у сферах: адміністративного обслуговування суб'єктів господарювання, що потребує підвищення професійної якості кадрів апарату органів державного управління, професійно здатного надавати необхідні інформаційні, дозвільні, експертні, консультативні та ін. адміністративно-господарські послуги тощо; використання адміністративно-територіальних управлінських і матеріальних ресурсів, що потребує проведення демократичної децентралізації й оптимального обсягу роздержавлення владних повноважень і функцій державного регулювання економікою в регіонах; використання фінансових ресурсів, вчасної і достатньої фінансової підтримки, податкового стимулювання розвитку підприємств та зовнішньоекономічного публічно-владного сприяння, формування регіональної інфраструктури грошових, позабюджетних і небанківських фондів.

10. Розроблені такі перспективні напрями наукових досліджень розвитку адміністративно-правових відносин у сфері господарювання в Україні:

– перший напрям складають правовідносини, у процесі яких формуються, закріплюються, змінюються, скасовуються базові (системоутворюючі й спрямовуючі діяльність) публічно-правові функції органів публічної влади й управління у сфері реалізації права на господарювання, а також з приводу правової організації їх діяльності у внутрішньоорганізаційному, галузевому та територіальному аспектах (порядок утворення, функціонування за призначенням, зміст компетенції, делегування повноважень і контроль за їх виконанням, порядок реорганізації, ліквідації). Зазначена група включає здійснення адміністративно-правової регламентації функціональної та організаційної структур діяльності суб'єктів публічної влади й управління у сфері економіки та її внутрішньосистемних зв'язків із нормами Конституції України;

– другий напрям ґрунтується на першому і складається правовідносинами, у процесі яких нормативно закріплюється правопорядок взаємодії суб'єктів виконавчої влади, місцевого самоврядування та публічного управління у сфері економіки із суб'єктами господарювання, науковими, навчальними, експертними та іншими установами, організаціями (адміністративно-процедурні норми реалізації компетенції, прав і обов'язків суб'єктів адміністративного права, заходи адміністративної відповідальності у сфері господарювання тощо).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографія:

1. Позняков С. П. Адміністративно-правове сприяння соціально-економічному розвитку в Україні: теоретико-методологічні засади : [монографія] / С. П. Позняков. – К. : НУБіП України, 2014. – 424 с.

Статті у наукових юридичних фахових виданнях:

2. Позняков С. П. Шляхи трансформації методу адміністративно-правового регулювання відносин у сфері економіки / С. П. Позняков // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 1. – С. 25–28.

3. Позняков С. П. Місце і роль норм адміністративного права у системі господарського механізму / С. П. Позняков // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 2. – С. 75–78.

4. Позняков С. П. Методологічні ознаки методу адміністративно-правового регулювання господарської діяльності / С. П. Позняков // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2011. – № 165. – Ч. 1. – С. 245–251.

5. Позняков С. П. Методологія сучасного дослідження методів адміністративно-правового регулювання господарських відносин / С. П. Позняков // Право України. – 2011. – № 9. – С. 222–227.

6. Позняков С. П. Історична парадигма адміністративно-правового

регулювання відносин формування державної економічної політики / С. П. Позняков // Вісник Запорізького нац. ун-ту : зб. наук. праць. Юридичні науки. – 2012. – № 1 (І). – С. 251–258.

7. Позняков С. П. Сучасна роль адміністративно-правового регулювання реалізації державної економічної політики в Україні / С. П. Позняков // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 5. – С. 7–11.

8. Позняков С. П. Поняття і соціальна роль адміністративно-правової регламентації публічних господарських відносин в Україні / С. П. Позняков // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 7. – С. 35–38.

9. Позняков С. П. Роль державно-управлінських відносин в адміністративно-правовому регулюванні публічних господарських відносин в Україні / С. П. Позняков // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 8. – С. 94–98.

10. Позняков С. П. Роль реординації у адміністративно-правовому регулюванні суспільних відносин / С. П. Позняков // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 9. – С. 83–89.

11. Позняков С. П. Конституційний генезис права публічної власності / С. П. Позняков // Науковий вісник Нац. ун-ту держ. податкової служби України (економіка, право). – 2012. – № 4 (59). – С. 149–155.

12. Позняков С. П. Актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / С. П. Позняков // Часопис Академії адвокатури України. – 2013. – № 1 (18). – Режим доступу : <http://goo.gl/QIBWXF>.

13. Позняков С. П. Публічно-сервісна інфраструктура підтримки економічного розвитку: поняття та принципи функціонування / С. П. Позняков // Науковий вісник Ужгородського нац. ун-ту. Серія: Право. Ч. II. – 2013. – № 21. – С. 213–217.

14. Позняков С. П. „Господарська інфраструктура” та „публічно-сервісна інфраструктура підтримки економічного розвитку”: проблема адміністративно-правового регулювання [Електронний ресурс] / С. П. Позняков // Часопис Академії адвокатури України. – 2013. – № 2 (19). – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Chaau_2013_2_20.pdf.

15. Позняков С. П. Пріоритетні напрями адміністративно-правового регулювання розвитку у аграрному секторі економіки України [Електронний ресурс] / С. П. Позняков // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 2. – Режим доступу : http://www.pap.in.ua/2_2013/Pozniakov.pdf.

16. Позняков С. П. Актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання розвитку концесійної діяльності у національній економіці України / С. П. Позняков // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. – Т. 1 – 2013. – Вип. № 6–1. – С. 183–187.

17. Позняков С. П. Принцип верховенства права у адміністративно-правовому сприянні соціально-економічному розвитку людини / С. П. Позняков // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. – Т. 1 – 2013. – Вип. № 6–2. – С. 141–144.

18. Позняков С. П. Адміністративно-правове сприяння соціально-економічному розвитку людини у комунальному секторі економіки [Електронний ресурс] / С. П. Позняков // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 3–2. – Режим доступу : http://www.pap.in.ua/3-2_2013/Pozniakov.pdf.

19. Позняков С. П. „Публічна господарська адміністрація”: концепція поняття

і методологічні передумови адміністративно-правового регулювання / С. П. Позняков // Науковий вісник Херсонського держ. ун-ту. Серія: Юридичні науки. – 2014. – № 4. – С. 97–103.

20. Позняков С. П. Компоненти методології нормотворчості у сфері адміністративно-правового сприяння соціально-економічному розвитку / С. П. Позняков // Науковий вісник Ужгородського нац. ун-ту. Серія: Право. – 2014. – № 29. – С. 98–101.

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав:

21. Позняков С. П. Проблемы административно-правового обеспечения развития хозяйственной инфраструктуры в экономике Украины / С. П. Позняков // Административное право и процесс. – № 11. – 2013. – С. 79–83.

22. Позняков С. П. „Публично-властное содействие экономическому развитию”: понятие и принципы административно-правового регулирования / С. П. Позняков // Закон и жизнь. – 2013. – № 8/4 (260). – С. 193–197.

23. Poznyakov S. P. Administracyjno-prawna regulacja gospodarki publicznej na Ukrainie / S. P. Poznyakov // Jurysta. – 2011. – № 5 (199). – P. 27–32.

24. Poznyakov S. P. Administracyjno-prawne wsparcia działalności innowacyjnej (doświadczenia zagraniczne i kierunki rozwoju na Ukrainie) / S. P. Poznyakov // Jurysta. – 2013. – № 6 (224). – С. 38–44.

25. Poznyakov S. P. Methodical beginnings of administrative and legal regulation investitsiynno-innovative activity / S. P. Poznyakov // European Applied Sciences. – 2013. – № 1. – P. 248–250.

Тези доповідей

науково-практичних конференцій, круглих столів, симпозіумів

26. Позняков С. П. Проблема антропологічної адаптації права у сфері розвитку соціально-економічних відносин / С. П. Позняков // Антропологія права: філософський та юридичний виміри (стан, проблеми, перспективи) : статті учасників міжнар. круглого столу (м. Львів, 3–5 груд. 2010 р.). – Львів : Галицький друкар, 2010. – С. 509–517.

27. Позняков С. П. Адміністративно-правове забезпечення професійного розвитку людини у сфері інноваційної економіки України / С. П. Позняков // Актуальні проблеми правознавства : наук. зб. ЮФ ТНЕУ / редкол. : М. О. Баймуратов та ін. – Тернопіль : Вектор, 2013. – С. 127–136.

28. Позняков С. П. Податкова оптимізація – сучасна методологія підвищення ефективності податкового і господарського законодавства / Мінімізація сплати податків: економіко-правовий аспект : зб. тез. наук.-практ. круглого столу (м. Ірпінь, 29 вересня 2009 р.). – Ірпінь : Нац. ун-т ДПС України, 2009. – С. 106–108.

29. Позняков С. П. Трансформаційна роль методу адміністративно-правового регулювання відносин у сфері економіки / С. П. Позняков, Н. І. Познякова // Економіко-правові особливості розвитку України та її регіонів в умовах трансформації економіки : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Сімферополь, 15–17 березня 2010 р.). – Сімферополь : КІЕГП, 2010. – С. 90–93.

30. Позняков С. П. Основні аспекти трансформації норм адміністративного права у господарському механізмі / С. П. Позняков // Сучасні виклики для України в сфері політики, економіки та права в глобалізації : матер. міжнар. наук.-

практ. конф. (м. Ірпінь, 18–19 травня 2010 р.) : у 2 ч. – Ірпінь : Нац. ун-т ДПС України, 2010. – Ч. 2. – С. 65–68.

31. Позняков С. П. Шляхи удосконалення механізму адміністративно-правового регулювання діяльності податкових органів / С. П. Позняков // Реформування податкової служби України відповідно до європейських стандартів : зб. матер. наук.-практ. конф. (м. Ірпінь, 22 жовт. 2010 р.) : у 2 ч. – Ірпінь : ДПА України, НУДПСУ, НДЦ ПО, 2010. – Ч. 2. – С. 147–150.

32. Позняков С. П. Сучасна якість норм адміністративного права у господарському механізмі / С. П. Позняков // Теорія і практика сучасного права : зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 29 жовт. 2010 р.). – Херсон : Айлант, 2010. – Т. 1. – С. 292–294.

33. Позняков С. П. Перспективи розвитку адміністративно-правового регулювання відносин у сфері економіки / С. П. Позняков // Генезис публічного права: від становлення до сучасності : зб. наук. праць за матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 26–27 листоп. 2010 р.) / за ред. С. В. Ківалова, В. О. Тулякова, О. В. Козаченка. – Миколаїв : Іліон, 2010. – С. 257–258.

34. Позняков С. П. Шляхи забезпечення ефективності адміністративно-правового регулювання державного сектору економіки / С. П. Позняков // Розвиток України в ХХІ столітті: економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та правові проблеми : зб. тез допов. за матер. 10-ї Ювілейної міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Тернопіль, 10 червня 2011 р.). Секція 6–8. – Тернопіль : Вектор, 2011. – С. 198–200.

35. Позняков С. П. Функція методу адміністративно-правового регулювання господарської діяльності / С. П. Позняков // Актуальні питання реформування правової системи України : зб. наук. ст. за матер. VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 17–19 червня 2011 р.). – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2011. – С. 125–127.

36. Позняков С. П. Основні рівні методології дослідження методу адміністративно-правового регулювання господарських відносин / С. П. Позняков // Перспективныe инновации в науке, образовании, производстве и транспорте : сб. науч. труд. по матер. междунар. науч.-практ. конф. (г. Одесса, 21–30 июня 2011 г.). – Одеса : Черноморье, 2011. – Т. 14. – С. 55–57.

37. Позняков С. П. Інституційна основа адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у сфері економіки / С. П. Позняков // Людина і закон: публічно-правовий вимір : матер. міжнар. наук.-практ. конф. VII Прибузькі юридичні читання (25–26 листоп. 2011 р.) / за ред. С. В. Ківалова, В. О. Тулякова, О. В. Козаченка. – Миколаїв : Іліон, 2011. – С. 224–225.

38. Позняков С. П. Методические начала административно-правовой регламентации государственной экономической политики в Украине / С. П. Позняков // Законность и правопорядок в современном обществе : сб. матер. VII Междунар. науч.-практ. конф. (г. Новосибирск, 3 февр. 2012 г.) / под. общ. ред. С. С. Чернова. – Новосибирск : СИБПРИНТ, 2012. – С. 10–15.

39. Позняков С. П. Конституційні засади адміністративно-правової регламентації у сфері економіки України / С. П. Позняков // Актуальні питання розвитку держави і права: традиції та новації : зб. матер. міжнар. юрид. наук.-практ. інтернет-конф. „Актуальна юриспруденція” (м. Київ, 17 травня 2012 р.). – К., 2012. – С. 95–99.

40. Позняков С. П. Ознаки принципу „правової публічності” у

адміністративно-правовому регулюванні господарських відносин / С. П. Позняков // Реформування національного та міжнародного права: перспективи та сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21–22 верес. 2012 р.) : у 2 ч. – Одеса : ГО „Причорноморська фундація права”, 2012. – Ч. II. – С. 48–49.

31. Позняков С. П. Принципи розвитку адміністративно-правового регулювання господарських відносин в Україні / С. П. Позняков // Актуальні проблеми публічного та приватного права : зб. тез допов. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 3 жовт. 2012 р.) / за ред. В. М. Огаренка та ін. – Запоріжжя : КПУ, 2012. – С. 483–486.

42. Позняков С. П. Роль інституту адміністративної відповідальності у механізмі адміністративно-правового регулювання соціально-економічного розвитку / С. П. Позняков // Адміністративний процес: сучасний стан та шляхи вдосконалення : матер. круглого столу (м. Запоріжжя, 10 груд. 2013 р.) / за ред. В. М. Огаренка, А. О. Монаєнка та ін. – Запоріжжя : КПУ, 2013. – С. 130–133.

43. Позняков С. П. „Метод адміністративно-правового содействия социально-экономического развития”: понятие и структура / С. П. Позняков // Административное право и процесс: история, современность, перспективы развития : тезисы докладов междунар. дистанц. науч.-практ. конф. (г. Москва – Запорожье, 21–22 мая 2014 г.) / под общ. ред. Т. А. Коломоец. – Запорожье : ЗНУ, 2014. – С. 215–217.

44. Позняков С. П. Передумови та критерії формування предмета адміністративно-господарського права в Україні / С. П. Позняков // Адміністративне право та процес України: пріоритетні напрями розвитку в умовах демократизації : тези доповідей II-ї міжнар. наук.-практ. конф. пам'яті докт. юр. наук, проф. Л. В. Ковалю (м. Запоріжжя, 6–7 березня 2015 р.) / за заг. ред. Т. О. Коломоець. – Запоріжжя : ЗНУ, 2015. – С. 66–71.

45. Позняков С. П. Перспективні напрями формування предмета адміністративно-господарського права в Україні / С. П. Позняков // *Pravna veda a prax v tretom tisícročí: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie (Košice, 27–28 február 2015)* / Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta. – Košice, 2015. – С. 96–98.

46. Poznyakov S. P. Methodical beginnings of administrative and legal regulation investitsiynno-innovative activity / S. P. Poznyakov // *European Applied Studies: modern approaches in scientific researches : papers of the 2nd International scientific conf. (Stuttgart, 18–19 February 2013)* / ORT Publishing. – Stuttgart, Germany. – 2013. – V. 4. – P. 254–256.

47. Позняков С. П. Соціально-регулятивні засади адміністративно-господарського права в Україні / С. П. Позняков // *Достижения современной науки : матер. междунар. науч. интернет-симпозиума (г. Одесса, 20–27 февр. 2012 г.)* / под. общ. ред. С. В. Куприенко. – SWorld. – Одесса : Изд. Куприенко С. В., 2012. – С. 71–90.

АНОТАЦІЯ

Позняков С. П. Адміністративно-правове регулювання господарських відносин в Україні: теоретико-методологічний підхід. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Дніпропетровський державний університет внутрішніх

справ, Дніпропетровськ, 2016.

Дисертація є науковим дослідженням теоретико-методологічних проблем адміністративно-правового регулювання господарських відносин в Україні. Автором із урахуванням сучасних тенденцій розвитку методології вітчизняного правознавства й людиноцентричної ідеології теорії адміністративного права обґрунтовано концептуальні засади теоретико-методологічного підходу щодо адміністративно-правового регулювання господарських відносин публічно-сервісного (сприяючого) типу в Україні. У дисертації розкрито сутність, визначено поняття „метод адміністративно-правового сприяння соціально-економічному розвитку” та розроблено його структуру. Розкриття змісту теоретико-методологічного підходу проведено через дослідження його мети, завдань, принципів, основних функцій, філософських, соціально-регулятивних та публічно-правових передумов і взаємозв’язків.

З позиції науки адміністративного права у дисертації сформульовано пропозиції щодо формування сучасного предмета наукових досліджень у галузі адміністративно-господарського права в Україні, а також надано рекомендації стосовно вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності суб’єктів публічної влади, публічної адміністрації у сфері господарських відносин.

Ключові слова: *теоретико-методологічний підхід, господарські відносини, соціально-економічний розвиток, публічно-сервісні відносини, метод адміністративно-правового регулювання, адміністративно-правове сприяння, публічна господарська адміністрація.*

АННОТАЦІЯ

Позняков С. П. Административно-правовое регулирование хозяйственных отношений в Украине: теоретико-методологический подход. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право; финансовое право; информационное право. – Днепропетровский государственный университет внутренних дел, Днепропетровск, 2016.

Диссертация является научным исследованием теоретико-методологических проблем административно-правового регулирования хозяйственных отношений в Украине.

В работе на основе современных теоретико-методологических подходов в области философии, антропологии права, социологии, теории социально-экономического развития, глубокого доктринального анализа развития современной общей теории права, теории конституционного и административного права обосновывается теоретико-методологическая концепция административно-правового регулирования хозяйственных отношений публично-сервисного типа в Украине. В рамках указанного теоретико-методологического подхода обосновывается сущность, формулируется понятие, определяются цели, задачи, принципы, элементы структуры метода административно-правового содействия социально-экономическому развитию. Основанием предоставленных в диссертации предложений по введению в научный оборот метода административно-правового содействия социально-экономическому развитию стал анализ социально-нормативных предпосылок

формирования административно-хозяйственного права в Украине, системы публично-правовых принципов, путей совершенствования основных форм использования права публичной собственности, функциональных, методических и предметных взаимосвязей внедрения основных его элементов в практику.

Исследованием установлена роль государства и его институтов в социально-экономическом аспекте, заключающаяся в создании с помощью методов содействия, партнерства, поддержки, сотрудничества публичных условий совместной (солидарно-ответственной) реализации общественных потребностей и интересов развития человека, общества и государства. Определяются закономерности исторического социально-экономического и правового развития в обществе, образующие объективную основу для выработки современных теоретико-методологических подходов в области административно-правовой науки Украины вообще и административно-хозяйственного права в частности.

В диссертации раскрывается характеристика принципа правовой публичности как системно-консолидирующего фактора в реализации различных форм общественных интересов социально-экономического развития. На основании анализа конституционно-правовых норм автор классифицирует общие и специальные группы социально-экономических прав, свобод, публичных обязанностей граждан, а также публично-правовых принципов деятельности субъектов публичной власти и управления по гарантированию прав, обеспечению их использования и правовой защиты от противоправных посягательств в сфере социально-экономического развития человека и общества.

Изучение в диссертации права государственного и коммунального видов собственности позволило установить, что такие виды права собственности, как право использования, для субъектов власти (исполнительной и местного самоуправления) существует прежде всего как публично-юридическая обязанность обеспечить основные природные и неотчуждаемые права человека и право распорядиться имуществом, вещами в пределах норм закона, материально гарантировать выполнение публичных функций (обязанностей) государства с целью содействия развитию.

С использованием исторических и современных научных данных в области полицейского и административного права разработаны основные аспекты административно-правовых начал деятельности субъектов публичной администрации в сфере хозяйственных отношений. Исторический метод научного познания правовых явлений позволил установить методологическое значение субординационных, координационных и реординационных отношений в административно-правовом регулировании хозяйствования. Обосновывается, что развитие хозяйственных отношений, изменения в социально-экономических состояниях, приоритетах и направлениях деятельности влечет за собой изменение внутреннего содержания и внешних форм субординационных, координационных и реординационных отношений и методических подходов в административно-правовом регулировании. Для усовершенствования внутриорганизационной деятельности субъектов публичной исполнительной власти и управления в диссертации концептуализированы понятия „публичная хозяйственная администрация” и „административно-правовая регламентация”, а также разработаны основные принципы их практического применения.

В исследовании впервые в административно-правовой науке Украины научно обосновывается предложение ввести в терминологический оборот теории

административного права понятие „метод административно-правового содействия социально-экономическому развитию”, который структурно включает следующие основные элементы: 1) систему публично-правовых принципов социального развития хозяйственных отношений; 2) необходимые основополагающие институциональные направления (группы) развития административно-правовых отношений в сферах публично-властного содействия социально-экономическому развитию и публично-сервисной инфраструктуры поддержки; 3) методологию нормотворчества в направлении формирования институциональной системы административно-правовых средств и способов содействия развитию, в т. ч. норм административного права как меры реализации хозяйственной свободы субъектов права.

По результатам исследования сформулированы предложения относительно формирования современного предмета научных исследований в области административно-хозяйственного права Украины, а также даны рекомендации касательно усовершенствования административно-правового регулирования деятельности субъектов публичной власти, публичной администрации в сфере хозяйственных отношений.

Ключевые слова: *теоретико-методологический подход, хозяйственные отношения, социально-экономическое развитие, публично-сервисные отношения, метод административно-правового регулирования, административно-правовое содействие, публичная хозяйственная администрация.*

SUMMARY

Pozniakov S.P. Administrative and legal regulation of economic relations in Ukraine: theoretical and methodological approach. – *The manuscript.*

The thesis is for doctoral degree in legal sciences, specialty 12.00.07 – Administrative Law and Procedure; Financial Law; Information Law. The Dnipropetrovs'k State University of Internal Affairs. – Dnipropetrovs'k, 2016.

The dissertation is a scientific research of theoretical and methodological problems of administrative and legal regulation of economic relations in Ukraine. The author substantiates the concept of theoretical and methodological approach of administrative and legal regulation of economic relations in Ukraine of a public and service type taking into account the modern development trends of home jurisprudence methodology as well as human-centered ideology of administrative law theory. The notion of “the method of administrative and legal encouragement of social and economic development” has been defined and explained with its structure elaborated. The essence of theoretical and methodological approach is exposed through the research by means of defining its aim, tasks, principles, basic functions, philosophical, social-regulatory and public legal pre-conditions as well as its interrelations.

The dissertation forms the suggestions as for the realization of the method of administrative and legal encouragement of social and economic development; prospects of administrative and legal relations development in the sphere of management in Ukraine. The paper provides recommendations concerning the improvement of administrative and legal regulation of activity of subjects of public administration in the field of economic relations.

Keywords: *theoretical and methodological approach, economic relations, social and economic development, public-service relations, the method of administrative and legal regulation, administrative and legal encouragement, public economic administration.*